

SPRÁVA

O ČINNOSTI ÚRADU ŠPECIÁLNEJ PROKURATÚRY

A POZNATKY ÚRADU ŠPECIÁLNEJ PROKURATÚRY

O STAVE ZÁKONNOSTI ZA ROK 2017

Podľa § 55d ods. 2 zákona č. 153/2001 Z. z. o prokuratúre v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o prokuratúre“) špeciálny prokurátor podáva Národnej rade Slovenskej republiky raz za rok správu o činnosti Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „úrad špeciálnej prokuratúry“), z ktorej vyplývajú jeho poznatky o stave zákonnosti.

Časť I.

Základné informácie

a) Príslušnosť úradu špeciálnej prokuratúry

Príslušnosť úradu špeciálnej prokuratúry je stanovená v § 55b ods. 1 zákona o prokuratúre, podľa ktorého vykonáva dozor nad zachovávaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní, trestne stíha osoby podozrivé zo spáchania trestných činov a uplatňuje oprávnenia prokurátora v konaní pred súdom, a to vo veciach, ktoré patria do pôsobnosti Špecializovaného trestného súdu.

Podľa § 14 zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“) sa pôsobnosť Špecializovaného trestného súdu (a teda aj príslušnosť úradu špeciálnej prokuratúry) do 31. decembra 2017 vzťahovala na:

a) trestný čin úkladnej vraždy,

b) trestný čin machinácií pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe podľa § 266 ods. 3 zákona č. 300/2005 Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“),

c) trestný čin falšovania, pozmeňovania a neoprávnenej výroby peňazí a cenných papierov podľa § 270 ods. 4 Trestného zákona,

d) trestný čin zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 ods. 3 a 4 Trestného zákona v súbehu s trestnými činmi podľa písmen b), c), e), f), g), h), i), l) alebo m),

e) trestné činy prijímania úplatku podľa § 328 až 330 Trestného zákona,

f) trestné činy podplácania podľa § 332 až 334 Trestného zákona,

g) trestný čin nepriamej korupcie podľa § 336 Trestného zákona,

h) trestný čin volebnej korupcie podľa § 336a Trestného zákona,

i) trestný čin športovej korupcie podľa § 336b Trestného zákona,

j) trestný čin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny a obzvlášť závažné zločiny spáchané zločineckou skupinou,

k) trestné činy terorizmu,

l) trestné činy proti majetku podľa štvrtej hlavy osobitnej časti Trestného zákona alebo trestné činy hospodárske podľa piatej hlavy osobitnej časti Trestného zákona, ak takým trestným činom bola spôsobená škoda alebo získaný prospech dosahujúci najmenej dvadsaťpäťtisícnásobok malej škody podľa Trestného zákona, alebo ak taký čin bol spáchaný v rozsahu dosahujúcom výšku najmenej dvadsaťpäťtisícnásobku malej škody podľa Trestného zákona,

m) trestný čin poškodzovania finančných záujmov Európskej únie (ďalej len „EÚ“),

n) trestné činy súvisiace s trestnými činmi uvedenými v písmenách a) až l) alebo m), ak sú splnené podmienky na spoločné konanie,

o) trestné činy extrémizmu podľa § 140a Trestného zákona.

b) Úlohy úradu špeciálnej prokuratúry

Úlohou úradu špeciálnej prokuratúry, ktorá bola zriadená ako samostatná organizačná súčasť Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) na čele so špeciálnym prokurátorom, v sledovanom období ako aj od samotného jeho zriadenia, je vykonávať aktívny prokurátorský dozor vo vzťahu k najzávažnejším formám kriminality a korupcie, bez akéhokoľvek vonkajšieho vplyvu sústredene a nekompromisne na jednom centrálnom orgáne, ktorý predpoklad bol za takmer štrnásť rokov existencie úradu špeciálnej prokuratúry dosiahnutý.

Je potrebné poznamenať, že orgány prokuratúry, a teda aj úrad špeciálnej prokuratúry, sú represívne orgány, ktoré vstupujú do konania až vtedy, ak je odhalené podozrenie z trestného činu, kedy začína prokurátorský dozor. Prokuratúra nemá ani oprávnenie, ani procesné, personálne a materiálne podmienky na

odhaľovanie trestnej činnosti. Úloha odhaľovať trestn  činnosť je výlučne v kompetencii Policajného zboru, predovšetkým jeho operat vn ch zložiek.

Prokurátori  radu špeciálnej prokuratúry ďalej vykonávali prokur orsk  dozor aj vo viacerých veciach, ktor  nepatrili do pôsobnosti Špecializovaného trestného súdu. Išlo o veci, v ktorých generálny prokurátor využil svoje oprávnenie podľa § 51 zákona o prokuratúre a určil, aby vo veci, ktor  by inak patrila do príslušnosti v seobecnej prokuratúry, vykonával prokur orsk  dozor prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry. Nakoľko v týchto veciach sa nezmenila pôsobnosť súdov, prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry sa v roku 2017 zúčastnili veľkého množstva hlavných pojedn van . Vzhľadom na to museli prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry prakticky každodenne cestovať do Banskej Bystrice,  im vznikali zbyto n  finan n  náklady a dochádzalo aj k veľkým časovým stratám, pretože prokurátori presedeli v autách veľa času, ktor  nemohli venovať svojej práci.

Špecializovan  trestn  súd má pracovisko aj v Banskej Bystrici, kde boli vykonávané všetky úkony prípravného konania a veľk  časť hlavných pojedn van . Vzhľadom na to museli prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry prakticky každodenne cestovať do Banskej Bystrice,  im vznikali zbyto n  finan n  náklady a dochádzalo aj k veľkým časovým stratám, pretože prokurátori presedeli v autách veľa času, ktor  nemohli venovať svojej práci.

c) Charakteristika činnosti jednotlivých organizačných súčastí úradu špeciálnej prokuratúry

 innosť prokurátorov odboru v seobecnej kriminality bola zameran  predovšetkým na vyšetrovanie trestných činov úkladnej vraždy, korupčných trestných činov a organizovanej kriminality páchanej zločineckými skupinami.

Prokurátori odboru ekonomickej kriminality konali najmä vo veciach hospodárských trestných činov a trestných činov proti majetku, ak takýmito činmi bola sp soben  škoda alebo bol z skan  prospech vo výške najmenej 6.650.000,-eur a trestných činov poškodzovania finančných záujmov Eur psk ch spoločenstiev. Riešili aj prípady zločineckých skupín, pokiaľ podstatu trestnej činnosti týchto skupín predstavovala ekonomick  kriminalita.

Prokurátori oddelenia korupčnej trestnej činnosti ústavných činiteľov a prokurátorov plnia úlohy vo vzťahu k uveden m funkcionárom, pokiaľ spáchali korup n  trestn  činy.

d) Personálna informácia

Nevyhovujúci personálny stav si v roku 2017 vyžiadal navýšenie funkčných miest prokurátorov, čo však bolo zrealizovan  až k 1. januáru 2018 nav  en m o 5 tabuľkových miest prokurátorov na celkov  počet 30 tabuľkových miest. V roku 2017 na úrade však pôsobilo 24 prokurátorov, pretože e e v priebehu roka 2016 jeden prokurátor odišiel do starobného dôchodku a koncom roka 2017 d l  i. Treba zdôrazniť, že i po tomto doplnen  je naďalej personálny stav prokurátorov poddimenzovan , keďže od začiatku roka 2018 na úrade pôsobí už len 23 prokurátorov. Ďalej, aj poukazom na pl novan  zriadenie inštitútu Európskej

prokuratúry, bude nevyhnutné doplniť nové funkčné miesta v priebehu roku 2018, realizovaním výberových konaní.

V tejto súvislosti je však potrebné zdôrazniť, že do konca roku 2017 došlo pod vedením špeciálneho prokurátora v personálnej oblasti k výraznej zmene vo vedúcich funkciách v štruktúre úradu špeciálnej prokuratúry. Podarilo sa obsadiť všetky kľúčové vedúce funkcie, akými sú zástupca špeciálneho prokurátora, riaditelia odborov a funkcie vedúcich oddelení. Aktuálnou prioritou súčasného vedenia úradu špeciálnej prokuratúry je naďalej stabilizovať personálny stav vhodným obsadením neobsadených tabuľkových miest radových prokurátorov na jednotlivé odbory a oddelenia úradu špeciálnej prokuratúry.

Príčiny pomerne nízkeho záujmu prokurátorov o prácu na úrade špeciálnej prokuratúry sú viaceré. Predovšetkým ide o náročnú širokospektrálnu činnosť, pretože prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry sú tzv. „prvostupňovými“ prokurátormi (teda vykonávajú dozor nad dodržiavaním zákonnosti pred začatím trestného stíhania a v prípravnom konaní a vystupujú ako verejní žalobcovia na súdnom konaní na Špecializovanom trestnom súde), ale zároveň sú aj prokurátormi generálnej prokuratúry - teda zastupujú obžalobu v odvolacom konaní na Najvyššom súde Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) alebo v dovolacom konaní.

Mnohých záujemcov o funkciu prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry nepochybne odradil aj pomerne vysoký počet neúspešných adeptov. Každý prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry musel prejsť neobyčajne komplikovaným výberovým konaním, pretože záujemca o funkciu prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry musí mať previerku Národného bezpečnostného úradu (ďalej len „NBÚ“) na stupeň prísne tajné, musí absolvovať psychotesty a musí ho odporučiť výberová komisia. Návrh na ustanovenie do funkcie predkladá špeciálny prokurátor generálnemu prokurátorovi, pričom s ustanovením musí vyjadriť súhlas Rada prokurátorov. Popísaný spôsob výberu svedčí o tom, že na úrade špeciálnej prokuratúry pôsobia vybraní, odborne zdatní prokurátori. O ich odbornosti svedčí aj to, že viacerí externe učia na vysokých školách, sú členmi rôznych vládnych a medzirezortných komisií a zastupujú Slovenskú republiku v mnohých medzinárodných inštitúciách.

e) Plnenie iných úloh

Medzinárodné aktivity prokurátorov úradu špeciálnej prokuratúry v roku 2017 boli väčšinou realizované v súvislosti s činnosťou medzinárodných organizácií, ktorých je Slovenská republika členom, najmä OLAF, OECD, EUROJUST a Carin.

Niektorí prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry sa v roku 2017 zúčastnili medzinárodných konferencií a seminárov, zameraných na boj proti terorizmu, organizovanému zločinu a korupcii a na ochranu finančných záujmov EÚ.

Prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry v roku 2017 participovali na legislatívnom procese predovšetkým formou pripomienok k navrhovaným zákonom a iným právnym predpisom, vrátane interných predpisov generálnej prokuratúry.

Viacerí prokurátori úradu už dlhodobo pôsobia tiež ako externí lektori Justičnej akadémie Slovenskej republiky.

Prokurátori sa ďalej podieľali na činnosti vládnej komisie zameranej na vytvorenie Strategického plánu boja proti korupcii v Slovenskej republike a na činnosti multidisciplinárnej komisie zameranej na obchodovanie s ľuďmi.

Pravidelne a efektívne reprezentovali generálnu prokuratúru a Slovenskú republiku na zasadnutiach Pracovnej skupiny OECD na boj proti korupcii v medzinárodnom obchode, zastupovali generálnu prokuratúru vo výboroch a pracovných skupinách Rady Európy, GRECO a aktivitách OSN týkajúcich sa boja s korupciou, medzinárodným zločinom a terorizmom. Jeden prokurátor pôsobí ako asistent Národného člena Slovenskej republiky pri EUROJUST-e s výhradným zastúpením pre terorizmus. Jeden prokurátor je zástupcom Slovenskej republiky v celosvetovej sieti orgánov pre vyhľadávanie a zaistiť príjmov z trestnej činnosti CARIN a v obdobnej sieti členských štátov EÚ tzv. „ARO“.

Časť II.

Stav kriminality

a) Celkové základné údaje o stave kriminality

V roku 2017 bolo zapísaných do trestných registrov 560 vecí, čo v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi predstavuje podstatný nárast (rok 2016 – 321 vecí, rok 2015 – 343 vecí, rok 2014 – 401 vecí). Tento stav možno pričítať efektívnejšej práci tak prokurátorov, ako aj orgánov Policajného zboru.

Vybavených bolo 427 vecí, čo je o 55 vecí viac, ako tomu bolo v roku 2016.

Trestné veci, v ktorých bolo vedené trestné stíhanie „vo veci“ (t. z. proti neznámemu páchatelovi), boli vybavené nasledujúcim spôsobom:

spôsob skončenia	počet vecí
prerušené	37
postúpené	12
zastavené	102
Inak	23
Spolu	174

Prevažným spôsobom vybavenia vecí „inak“ bolo postúpenie vecí z dôvodu príslušnosti inej prokuratúry (16 vecí).

Trestné stíhanie vo veciach, v ktorých bolo vznesené obvinenie konkrétnej osoby, bolo ukončené v 253 veciach proti 331 osobám, z ktorých bolo 258 mužov a 73 žien. Vázobne stíhaných bolo 68 obvinených. Jednotlivé spôsoby ukončenia vecí boli nasledovné:

spôsob skončenia trestných stíhaní	počet osôb
podaná obžaloba	99
dohoda o vine a treste	58
zastavené	22
podmienečne zastavené trestné stíhanie	11
podmienečne zastavené trestné stíhanie spolupracujúceho obvineného	3
prerušené trestné stíhanie spolupracujúceho obvineného	15
postúpené	2
prerušené	6
Inak	37
Spolu	253

Z vecí vybavených „inak“ išlo najčastejšie o administratívne prevody a spojenia spisov (14 vecí), postúpenie vecí z dôvodu vecnej príslušnosti (7 vecí) a osvedčenia v skúšobnej dobe podmienečného zastavenia trestného stíhania obvineného (6 vecí) a spolupracujúceho obvineného (5 vecí).

Z celkového počtu trestne stíhaných osôb išlo o cudzincov v 5 prípadoch, po jednom z Českej republiky, Talianskej republiky, Rumunskej republiky, Maďarska a Nemeckej spolkovej republiky.

b) Skladba kriminality

Organizovaný zločin

Organizovaný zločin – trestné činy podľa Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005:

§	stíhané osoby	obžalované osoby	dohoda o vine a treste	podmienečne zastavené trestné stíhanie	odsúdené osoby
185a	3	0	1	0	2
187	0	0	0	0	1
235b	3	0	0	0	1
	6	0	1	0	4

Organizovaný zločin – trestné činy podľa Trestného zákona účinného do **od** 01.01.2006:

§	stíhané osoby	obžalované osoby	dohoda o vine a treste	podmienečne zastavené trestné stíhanie	odsúdené osoby
171	1	1	0	0	0
172	11	0	9	0	10
173	0	0	0	0	1
179	0	0	0	0	5
188/3	1	0	0	0	0
189/4	3	0	2	0	3
190	6	0	1	0	1
212/5	3	0	0	0	0
213/4	2	2	0	0	0
221/4	25	25	0	0	1
233	35	29	5	0	11

237/4	0	0	0	0	1
270	2	0	0	0	2
276/4	4	2	0	1	1
277/4	5	5	0	0	0
295	4	1	1	1	1
296	35	8	17	3	26
spolu	137	73	35	5	63

V roku 2017 dvojnásobne narástol počet trestne stíhaných osôb pre obzvlášť závažný zločin úkladnej vraždy podľa § 144 Trestného zákona. Obžalovaných bolo 6 osôb a na dohodu o vine a treste pristúpila 1 osoba. Ďalšie rozpojednávané veci z roku 2017 prešli do roku 2018 a niektoré sú už medzičasom právoplatne skončené.

Dňa 10. 08. 2017 podal prokurátor obžalobu na M. Ž. pre obzvlášť závažný zločin úkladnej vraždy, ktorého sa mal dopustiť formou účasti, a to konkrétne v postavení objednávateľa a pomocníka, a pre ďalšie trestné činy. Vo veci šlo o objednávku vraždy nitrianskeho podnikateľa D. P., ktorý bol aj dňa 26.08.2016 usmrtený strelou z útočnej pušky. Vykonávateľom vraždy bol Š. R. Vec je v štádiu konania pred súdom. S vykonávateľom vraždy bola z dôvodu jeho spolupráce a napomáhania objasňovania trestnej činnosti uzavretá dohoda o vine a treste, pričom mu bol uložený trest odňatia slobody vo výmere 16 rokov so zaradením do ústavu s maximálnym stupňom stráženia.

V roku 2017 bolo vznesené obvinenie osobe L. Z. pre 4 skutky trestného činu vraždy podľa príslušných ustanovení § 219 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. a jedného pokusu vraždy. Išlo o vraždy spáchané členom zločineckej skupiny „Piťovci“, pričom jednou z nich bola vražda v reštauračnom zariadení Irish pub v Bratislave v roku 1999 a ďalšou bola vražda albánskeho podnikateľa v Košiciach, vražda vodcu zločineckej skupiny „Takáčovci“ Jána Takáča a pokus vraždy na J. F. Obvinený L. Z. súhlasil s uzavretím dohody o vine a treste. Svojou výpoveďou veľmi významným spôsobom napomohol objasniť najmä posledné dve vraždy, ktoré pôvodne so zločineckou skupinou „Piťovci“ spájané neboli.

Opakovane sa vyskytuje situácia, že v prípadoch vrážd vyšetrovateľ začína trestné stíhanie pre obzvlášť závažný zločin vraždy podľa § 145 Trestného zákona a až na základe ďalšieho vyšetrovania a po vyhodnotení všetkých okolností dospeje k záveru, že je potrebné skutok kvalifikovať ako obzvlášť závažný zločin úkladnej vraždy podľa § 144 Trestného zákona.

V uplynulom roku 2017 došlo k ukončeniu prípravného konania v trestnej veci vedenej pre obzvlášť závažný zločin terorizmu podľa § 419 ods. 1, ods. 3 písm. b) Trestného zákona, ktorého sa mal dopustiť Š. K. v roku 2016. Na

uvedenú osobu bola na Špecializovaný trestný súd podaná obžaloba pre to, že v novembri 2016 odoslal prostredníctvom pošty viacero obálok s výhražnými listami a s pripojenou rádioaktívnou látkou, ktoré boli určené vybraným sudcom okresných súdov na území Slovenskej republiky, Ministerstvu spravodlivosti Slovenskej republiky a Krajskému riaditeľstvu Policajného zboru v Prešove. V prípade uznania viny je možné páchatel'ovi uložiť trest odňatia slobody na doživotie.

Úrad špeciálnej prokuratúry v súčasnosti eviduje aj 4 ďalšie trestné veci, v ktorých je vedené trestné stíhanie pre niektorý z trestných činov terorizmu. V tejto oblasti orgány činné v trestnom konaní aktívne spolupracujú aj s orgánmi iných členských štátov EÚ a s Europolom.

Pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona pozorujeme taktiež nárast počtu stíhaných páchatel'ov približne o tretinu. Tento stav súvisí s viacerými skutočnosťami.

V roku 2017 sa podarilo rozložiť zločineckú skupinu, ktorá sa minimálne 6 rokov zaoberala výrobou a distribúciou omamných a psychotropných látok. Zadržaných a obvinených bolo 16 osôb, ktoré sú väzobne stíhané. Členovia skupiny vytvorili veľmi rozsiahlu distribučnú sieť v Trenčianskom, Žilinskom a Trnavskom kraji. Pri rozširovaní teritória sa vyznačovali mimoriadnou brutalitou proti „konkurencii“, ako aj proti vlastným členom distribučnej siete. Cieľom vyšetrovania bolo zadržať predovšetkým osoby, riadiace zločineckú skupinu, členov skupiny zodpovedných za distribúciu omamných látok, ako aj osoby vyrábajúce omamné látky. Ide o mimoriadne rozsiahle vyšetrovanie s využitím prvkov medzinárodnej spolupráce, keďže časť trestnej činnosti spáchali aj na území iného štátu. Páchatelia sa snažili znemožniť polícii možnosť ich odhalenia sofistikovaným spôsobom častého menenia telefonických kontaktov, veľmi dômyselným menením tzv. mŕtvych schránok a používaním brutálnych metód voči osobám, ktoré by mohli proti nim svedčiť. Podarilo sa odhaliť aj vraždu vlastného člena skupiny, ktorý začal spolupracovať s políciou.

Okrem toho pokračovalo vyšetrovanie proti členom zločineckých skupín, ktorým bolo vznesené obvinenie za členstvo v zločineckých skupinách v predchádzajúcom období. Pozoruhodný prielom nastal v zločineckej skupine vedenej J. O., známej pod názvom „Piťovci“. Po tom, ako začali vypovedať niektorí členovia skupiny k vraždám, spáchaným na objednávku vedúceho tejto skupiny, obv. J. O. pristúpil na spoluprácu, priznal spáchanú trestnú činnosť a na tento krok vyzval aj členov svojej skupiny. Táto skutočnosť umožnila podstatne urýchliť trestné konanie. Jednotliví členovia boli postupne vylučovaní na samostatné konanie a boli s nimi uzatvárané dohody o vine a treste. Tento postup podstatne urýchlil prípravné konanie a konanie na súde, ktoré sa z niekoľkodňových pojednávaní podarilo zredukovať na jedno až dvojhodinové. Trestné stíhanie ešte proti niektorým členom skupiny pokračuje, a toto bude ukončené v priebehu roka 2018.

Návrhom na podanie obžaloby bolo v decembri 2017 ukončené trestné stíhanie v trestnej veci proti obv. Z. N. a spol., v ktorej bolo celkovo obvinených

14 osôb a pre 13 skutkov. Konkrétne sa jedná o tzv. skupinu Sátorovcov, ktorá pôsobila minimálne od roku 1999 až do konca roku 2010 na rôznych miestach, najmä v Dunajskej Strede a širšom okolí. Jej trestná činnosť zasahovala aj do Maďarska. Členovia uvedenej zločineckej skupiny páchali rôznu ekonomickú a majetkovú trestnú činnosť, najmä neoprávnené uplatnenie nárokov na vrátenie dane z pridanej hodnoty, nelegálnu výrobu cigariet a vo veľkom rozsahu aj násilnú trestnú činnosť, spočívajúcu najmä v páchaní vražd a úkladných vražd. Vraždy sa týkali likvidácie tzv. bielych koní, osôb, ktoré by mohli prezradiť pohyb zomrelého Ľudovíta Sátora. Ďalej išlo o likvidáciu osôb na objednávku ako aj z rozmaru a taktiež aj o likvidáciu vlastných členov v rámci zločineckej skupiny. Celkovo bolo doteraz v súvislosti s danou zločineckou skupinou objasnených 9 vražd. Zločinecká skupina mohla dlhodobo pôsobiť aj napriek tomu, že vo vzťahu k Ľudovítovi Sátorovi bolo vydaných viacero zatýkacích rozkazov najmä preto, že činnosť skupiny údajne podporovali nelegálnym spôsobom aj vysokopostavení funkcionári Policajného zboru.

V roku 2017 taktiež pokračovalo vyšetrovanie vedené proti členom zločineckej skupiny tzv. Sýkorovcov. Vyšetrovanie sa týkalo vražd vykonaných v rokoch 1997 – 2004. Celkovo sa podarilo skončiť vyšetrovanie za 8 vražd (z toho 1 pokus) a 1 trestný čin všeobecného ohrozenia s úmyslom usmrtiť inú osobu (uloženie nástražného výbušného systému a jeho iniciácia na diaľku). Stále pokračovalo vyšetrovanie pre ďalšie skutky vražd a napriek množstvu priznaní viacerých členov skupiny, vyšetrovanie komplikuje značný odstup času od spáchania skutkov. V súčasnosti však drvivá väčšina členov skupiny je vo výkone trestu alebo vo väzbe, prípadne sa čaká sa na výsledky odvolacieho konania.

Dňa 28. januára 2017 vyšetrovateľ vzniesol obvinenie proti 21 osobám podozrivým z členstva a činnosti pre zločineckú skupinu označovanú ako Takáčovci. Obvinenie bolo vznesené pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona, ako aj iné trestné činy, najmä nátlak, podvod, marenie spravodlivosti a zneužívanie právomoci verejného činiteľa. Uvedená trestná vec je v štádiu vyšetrovania.

Od 01.01.2017 v dôsledku novely Trestného poriadku bola rozšírená vecná príslušnosť úradu špeciálnej prokuratúry aj na trestné činy extrémizmu, špecifikované v ustanovení § 140a Trestného zákona. Predmetná agenda bola zaradená do vecnej príslušnosti odboru všeobecnej kriminality a venovali sa jej traja prokurátori oddelenia organizovaného zločinu terorizmu a medzinárodnej kriminality. Príchodom tejto agendy na úrad špeciálnej prokuratúry prudko vzrástol nápad a v priebehu jedného roka to predstavovalo 178 trestných vecí pre 278 trestných činov. Vzhľadom na novovytvorené zložky v rámci Policajného zboru a doteraz neustálenú judikatúru, boli opakovane vytykané nedostatky vo vyšetrovaní predmetnej trestnej agendy a v plnom rozsahu využívané oprávnenia dozorového prokurátora. Prokurátori zrušili viacero uznesení o začatí trestného stíhania pre ich nezákonnosť. Vo viacerých prípadoch tiež neboli akceptované ani podnety na vykonanie domovej prehliadky, nakoľko tieto neboli dôvodné a primerané k závažnosti skutku.

Odbor boja proti terorizmu Národnej kriminálnej agentúry Prezídia Policajného zboru (ďalej len „NAKA“) je novovytvorený odbor, ktorý by potreboval personálne posilnenie kvalitnými vyšetrovateľmi, pretože napriek úsiliu jeho vedenia stále pretrvávajú nedostatky v činnosti niektorých vyšetrovateľov. Ide najmä o prieťahy v konaní, nedostatočne vykonané výsluchy obvinených, svedkov a poškodených a pod., ktoré zbytočne predlžujú prípravné konanie a znižujú efektivitu pri postihu páchatel'ov týchto trestných činov. V tomto smere je potrebné vykonať relevantnú vzdelávaciu činnosť príslušných vyšetrovateľov a dôslednejšie kontrolovať ich postup v konkrétnych trestných veciach.

V súvislosti s danou trestnou agendou bola dňa 28. júla 2017 podaná obžaloba na J. Š., pričom vec bola právoplatne ukončená na Špecializovanom trestnom súde, kde bol menovaný odsúdený pre spáchanie prečinu podpory a propagácie hnutí smerujúcich k potlačeniu základných práv a slobôd podľa § 422 ods. 1 Trestného zákona k trestu odňatia slobody nepodmienečne vo výmere 1 rok so zaradením do ústavu so stredným stupňom stráženia. Nepodmienečný trest bol uložený najmä s poukazom na tú skutočnosť, že u menovaného išlo o špeciálnu recidívu. Podobne v ďalších trestných veciach došlo k uzatvoreniu niekoľkých dohôd o vine a treste, v rámci ktorých boli páchatel'om uložené primerané tresty odňatia slobody a ochranné opatrenia, zodpovedajúce spôsobu spáchania závažnosti jednotlivých skutkov (napr. zákaz návštev futbalových stretnutí, zhabanie vecí použitých pri spáchaní trestnej činnosti, zákaz návštev extrémistických podujatí, atď.).

Ako ďalší príklad možno uviesť trestnú vec B. K., ktorý bol stíhaný pre zločin rozširovania extrémistických materiálov podľa § 422b ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona a iné trestné činy. Trestného činu sa mal dopustiť tým, že v období roku 2016 a začiatkom roka 2017 prostredníctvom svojho profilu na sociálnej sieti opakovane zverejňoval najmä obrazové materiály s extrémistickým obsahom a komentárom. Takto konal napriek tomu, že pre rovnaký trestný čin bol odsúdený okresným súdom a bol mu uložený podmienečný trest odňatia slobody. Po vznesení obvinenia sa k spáchaniu trestných činov v plnom rozsahu priznal a uzavrel dohodu o vine a treste, ktorú následne schválil rozsudkom aj Špecializovaný trestný súd. Na základe uvedeného rozsudku mu bol uložený nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 3 rokov so zaradením pre výkon do ústavu na výkon trestu odňatia slobody s minimálnym stupňom stráženia a trest prepadnutia vecí.

Vzhľadom na vysoký počet ekonomických trestných vecí sa odbor všeobecnej kriminality zaoberal aj ekonomickou trestnou agendou. Odbor riešil najmä ekonomickú trestnú činnosť v súvislosti s neoprávneným použitím finančných prostriedkov Európskych spoločenstiev a prostriedkov zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky, ktoré konanie bolo právne kvalifikované ako zločin subvenčného podvodu podľa § 225 Trestného zákona a zločin poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločenstiev podľa § 261 Trestného zákona. **Takouto trestnou vecou bola napríklad trestná vec ods. V. K. Skutok spočíval v neoprávnenom použití finančných prostriedkov, ktoré boli poskytnuté na projekt „Komplexná regenerácia centrálnej zóny obcí Horný Vadičov“. Starosta predmetnej obce V. K. bol odsúdený k trestu odňatia slobody vo výmere**

5 rokov a 6 mesiacov so zaradením do ústavu s minimálnym stupňom stráženia.

V súvislosti s touto agendou treba poznamenať, že ide o rozsiahle trestné veci, ktoré sú sprevádzané veľkým množstvom účtovných a ďalších dokladov, takže spisy sú rozsiahle a vyžadujú dlhý čas na naštudovanie. Jednou z najväčších trestných vecí, v ktorej bolo v roku 2017 ukončené trestné stíhanie, je trestná vec vedená proti obvinenému F. C. pre trestný čin skrátania dane a poistného podľa § 148 ods. 1, ods. 5 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. (tzv. „Olejári“). Obvinení prejavili záujem o konanie o dohode o vine a treste a je predpoklad, že vec bude právoplatne ukončená v roku 2018.

Pokiaľ ide o problémy sprevádzajúce činnosť prokurátorov odboru všeobecnej kriminality, činnosť prokurátorov úradu špeciálnej prokuratúry je zaťažovaná tým, že Špecializovaný trestný súd má pracovisko aj v Banskej Bystrici, kde sú v súvislosti s rozhodovacou činnosťou tohto súdu v prípravnom konaní je potrebná účasť prokurátora. Taktiež je časť trestných vecí pojednávaná v súčasnosti už 3 senátmi, majúcimi sídlo v Banskej Bystrici. Účasť prokurátora na rozhodovaní je sprevádzaná cestovaním do Banskej Bystrice, ktoré oberá prokurátora o čas a redukuje mu tak priestor na vybavovanie ostatnej agendy. Mnohokrát sa účasť prokurátora na pojednávaniach rieši vzájomným zastupovaním.

Vo vzťahu k činnosti polície je potrebné uviesť, že vyšetrovatelia aj operatívni pracovníci NAKA sú pri odpočúvaní limitovaní kapacitami, čo brzdí potreby vyšetrovania. Bolo by vhodné lepšie technické vybavenie príslušných

špecializovaných zložiek, pretože zvukové a aj obrazové nahrávky sú často nekvalitné. V súvislosti s vyšetrovaním trestnej činnosti zločineckých skupín, ktoré je komplikované a časovo náročné, považujeme za vhodné, aby na vyšetrovanie boli vyčlenení viacerí vyšetrovatelia tak, aby sa vo svojej práci dopĺňali a mali aj možnosť vzájomne konzultovať svoje postrehy, poznatky a ďalší postup vo vyšetrovaní. Napriek narastajúcim požiadavkám na potreby dôsledného finančného vyšetrovania, zameraného na vyhľadávanie, identifikovanie a zaisťovanie finančných zdrojov zločineckých skupín, ako aj na zistenie výnosov z trestnej činnosti a ich použitia, vrátane reinvestovania do legálnych zdrojov a iných foriem prania špinavých peňazí, uvedená požiadavka zostáva stále v štádiu úvah a finančné vyšetrovanie sa obmedzuje iba na zisťovanie majetkových údajov páchatel'a v príslušných databázach, ako je kataster nehnuteľností, evidencia motorových vozidiel, atď. V súvislosti so zaisťovaním majetku páchatel'ov stále častejšie dochádza k situácii, že napriek odsúdeniu a uloženiu trestu prepadnutia majetku, majetok reálne neprepadol v prospech štátu, ale bol odčerpaný v exekučných konaniach na základe rôznych finančných nárokov, často fiktívnych, ktoré si uplatnili buď členovia skupiny alebo osoby, ktoré mali na týchto členov väzby. Vo viacerých veciach tak došlo k realizácii exekučného konania a rozpredaja majetku obvineného v exekučnom konaní skôr, než tento mohol byť reálne zaistený v prospech štátu na základe právoplatného rozsudku súdu o uložení trestu prepadnutia majetku obvineného.

Pri vyšetrovaní úkladných vražd v úvodných fázach vyšetrovania sú tieto posudzované ako jednoduché vraždy a až následne po vyhodnotení zadovážených dôkazov a posúdenia situácie na mieste činu, dochádza k prekvalifikovaniu

jednoduchej vraždy na vraždu úkladnú. V niektorých takýchto prípadoch by úspešnosti vyšetrovania prospelo, aby prvotné informácie boli vyhodnotené čo najskôr, aby sa maximálne skrátila doba, napr. na vydanie žiadosti o vydanie kamerových záznamov, ktoré už môžu byť v tom čase vymazané, ale aj na zaistenie ďalších stôp a realizáciu postupov, ktoré prichádzajú do úvahy pri vyšetrovaní úkladných vražd.

Korupčná kriminalita

– trestné činy podľa Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005:

§	stíhané osoby	obžalované osoby	dohoda o vine a treste	podmienečné zastavenie trestného stíhania	odsúdené osoby
160a	0	0	0	0	1

– trestné činy podľa Trestného zákona účinného od 1. januára 2006:

§	stíhané osoby	obžalované osoby	dohoda o vine a treste	podmienečné zastavenie trestného stíhania	odsúdené osoby
328	0	0	0	0	3
329	17	5	11	0	22
332	7	4	3	0	7
333	75	35	23	0	58
336	15	7	4	0	5
336a	3	3	0	0	3
	117	54	41	0	98

Pre korupčné trestné činy bolo v roku 2017 stíhaných 117 páchatel'ov, čo je v podstate vyrovnaný stav ako v roku 2016, kedy bolo pre korupčné trestné činy stíhaných 113 páchatel'ov, ale podstatný pokles oproti roku 2015, kedy bolo pre korupčné trestné činy stíhaných 173 páchatel'ov. Obžalovaných bolo 54 osôb (rok 2016 – 56 osôb, rok 2015 – 60 osôb), dohoda o vine a treste bola uzavretá

so 41 osobami (rok 2016 - 27 osôb, 2015 – 85 osôb) a odsúdených bolo 99 osôb (rok 2016 – 72 osôb, rok 2015 – 138 osôb).

Je evidentné, že v posledných dvoch rokoch došlo k poklesu počtu osôb stíhaných pre niektorý z trestných činov korupcie v porovnaní s rokom 2015, V posledných 3 rokoch poklesol počet obžalovaných osôb, v roku 2017 došlo k nárastu počtu odsúdených osôb v porovnaní s rokom 2016.

Treba pritom zdôrazniť, že odhaľovanie a zisťovanie páchatel'ov korupčnej trestnej činnosti je vo výlučnej pôsobnosti Policajného zboru Slovenskej republiky. Je potom evidentné, že pokles objasnenosti korupčnej trestnej činnosti je dôsledkom nedostatočnej činnosti polície, najmä v operatívnej oblasti a nespolupráce právnických a fyzických osôb s orgánmi činnými v trestnom konaní pri jej odhaľovaní. Napriek tomu, že existujú účinné inštitúty trestného práva procesného (napr. použitie agenta, odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky, vyhotovovanie obrazových, obrazovo-zvukových a zvukových záznamov) umožňujúce odhalenie a usvedčenie páchatel'ov korupčnej trestnej činnosti, bez spolupráce občanov a organizácií je odhaľovanie a postihovanie tohto druhu trestnej činnosti mimoriadne sťažené.

Vo všeobecnosti možno ešte uviesť, že výsledok korupčného konania je spravidla výhodný pre obe strany tohto vzťahu (podplácajúci - prijímajúci úplatok). Dôvodmi neoznamovania korupcie zo strany či už fyzických alebo právnických osôb môžu byť obojstranná výhodnosť korupčného vzťahu, obava z trestného stíhania, vnútorná akceptácia úplatkov vyplývajúca z historického vývoja, nedôvera v orgány činné v trestnom konaní a súdy.

Z hľadiska aplikácie zákona č. 307/2014 Z. z. o niektorých opatreniach súvisiacich s oznamovaním protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, nebola úradom špeciálnej prokuratúry v roku 2017 na základe tohto zákona poskytovaná ochrana v rámci trestného konania žiadnej osobe.

Z právoplatne skončených korupčných trestných vecí v roku 2017 možno spomenúť tieto:

Ing. A. R. bol uznaný vinným pre zločin prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1, ods. 2 Trestného zákona za to, že si dňa 19. marca 2013 ako pracovník vtedajšieho Obvodného úradu životného prostredia v Dunajskej Strede vyžiadal prostredníctvom tretej osoby úplatok vo výške 2.000,- eur za vydanie písomného vyjadrenia v pôsobnosti tohto úradu. Súd za to uložil obžalovanému Ing. A. R. trest odňatia slobody v trvaní 5 rokov.

Doc. PhDr. P.S., PhD. bol uznaný vinným zo spáchania zločinu prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1 Trestného zákona za to, že si dňa 26. mája 2017 ako vysokoškolský pedagóg Fakulty zdravotníctva a sociálnej práce sv. Ladislava, Vysokej školy zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety prevzal v 5 prípadoch úplatky od študentov tejto školy v súvislosti s úspešným vykonaním postupovej skúšky v celkovej výške 150,- eur. Za to súd obžalovanému uložil trest odňatia slobody v trvaní 2 rokov s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu v trvaní 3 rokov, peňažný trest vo výške 300,- eur

a trest zákazu činnosti vykonávať akékoľvek vysokoškolské vzdelávanie na dobu dvoch rokov.

RNDr. P. O., CSc., bol uznaný vinným zo spáchania zločinu prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1 Trestného zákona za to, že si dňa 21. decembra 2016 a dňa 14. februára 2017 v 2 prípadoch vyžiadal od podnikateľských subjektov pôsobiacich v poľnohospodárstve úplatky v celkovej výške 15.000,- eur v súvislosti s poskytovaním priamych platieb týmto spoločnostiam zo strany Poľnohospodárskej platobnej agentúry Bratislava. Za to súd obžalovanému uložil trest odňatia slobody v trvaní 3 rokov s podmiennečným odkladom na skúšobnú dobu v trvaní 5 rokov, peňažný trest vo výške 5.000,- eur a trest zákazu činnosti vykonávať zamestnanie v orgánoch verejnej a štátnej moci na 5 rokov.

V. K. a P. K. boli uznaní vinnými zo spáchania prečinu volebnej korupcie podľa § 336a ods. 2 písm. a) Trestného zákona za to, že v dňoch 29. februára 2016 až 15. marca 2016 oslovili kandidátku na poslankyňu Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) a ponúkli jej zabezpečenie 2 000 volebných hlasov v jej prospech, za čo si vyžiadali úplatok vo výške 1.260,- eur. Za to súd obžalovanej uložil trest odňatia slobody v trvaní 6 mesiacov s podmiennečným odkladom jeho výkonu na skúšobnú dobu 1 roka a obžalovanému trest odňatia slobody v trvaní 1 roka s podmiennečným odkladom jeho výkonu na skúšobnú dobu 3 rokov.

MUDr. T. Š. bol uznaný vinným zo spáchania zločinu prijímania úplatku podľa § 329 ods. 1 Trestného zákona za to, že v dňoch 2. septembra 2016, 24. septembra 2016, 27. septembra 2016 a opätovne 27. septembra 2016 ako lekár prevzal v štyroch prípadoch od pacientov úplatky v celkovej výške 550,- eur v súvislosti s poskytovanou onkologickou liečbou a poskytovaním opakujúcich sa kontrolných vyšetrení. Za to súd obžalovanému uložil trest odňatia slobody v trvaní 2 rokov s podmiennečným odkladom na skúšobnú dobu v trvaní 2 rokov, peňažný trest vo výške 2.000,- eur a trest zákazu činnosti vykonávať lekárske povolanie na dobu 1 roka.

Druh uložených trestov a ich výška pritom závisela najmä od právnej kvalifikácie konania odsúdených, výšky prijatého (vyžiadaného) úplatku a ďalších kritérií uvedených v Trestnom zákone.

Možno len zopakovať, tak ako to bolo uvedené v Správe o činnosti Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky za rok 2016, že k efektívnemu boju proti korupčnej trestnej činnosti by po dôkladnej právnej analýze prispelo aj zavedenie tzv. testu integrity (spoľahlivosti). Spočíval by (laicky povedané) v tom, že Policajný zbor by mal zákonné oprávnenie na vytvorenie vhodných podmienok na spáchanie trestného činu alebo disciplinárneho previnenia pre príslušníka alebo zamestnanca ozbrojeného zboru s tým, že pokiaľ by táto osoba nebola úspešná v teste, bolo by proti nej začaté disciplinárne alebo trestné konanie. Testu integrity by samozrejme muselo predchádzať určité penzum informácií svedčiacich o tom, že príslušník alebo zamestnanec by takýto čin spáchal bez ohľadu na vykonanie testu integrity. Toto opatrenie by mohlo prispieť k tomu, že príslušníci a zamestnanci ozbrojených zborov, ktorí sú náchylní k páchaniu trestnej

činnosti, resp. napr. k úmyselnému neplneniu si svojich povinností, by ozbrojené zbory museli opustiť.

Taktiež systematická preventívna činnosť vo forme pravidelného informovania občanov o škodlivých následkoch korupcie pre spoločnosť, o tom, kde je možné korupciu oznámiť, aké sú následky neoznámenia korupčnej trestnej činnosti, aká ochrana a podpora je poskytovaná oznamovateľom korupcie, by mohla prispieť k účinnému boju proti korupcii. Nemožno opomenúť ani aktivity v prevencii boja proti korupcii vo vzťahu k mladej generácii.

V tejto súvislosti je potrebné uviesť, že celkový rámec boja proti korupcii v Slovenskej republike tvorí najmä Strategický plán boja proti korupcii v Slovenskej republike (ďalej len „Strategický plán“), ktorý bol schválený uznesením Vlády Slovenskej republiky (ďalej len „vláda“) č. 517/2011, z ktorého vyplývajú konkrétne úlohy jednotlivých ústredných orgánov štátnej správy a ďalších štátnych orgánov, a to najmä na úseku prevencie. V nadväznosti na tento dokument bol uznesením vlády č. 403/2015 prijatý Akčný plán na posilnenie Slovenskej republiky ako právneho štátu (ďalej len „Akčný plán“), ktorý zrušil duplicitné neaktuálne úlohy zo Strategického plánu. Cieľom prijatia Akčného plánu je pokračovanie v koordinovanom, koncepčnom riešení a plnení preventívnych opatrení za účelom zníženia korupcie. V Akčnom pláne sú explicitne vyjadrené konkrétne úlohy pre ministerstvá, ústredné orgány štátnej správy a prokuratúru Slovenskej republiky.

Hospodárska kriminalita

– trestné činy podľa Trestného zákona účinného od 1. januára 2006:

§	stíhané osoby	obžalované osoby	dohoda o vine a treste	podmienečne zastavené trestné stíhanie	odsúdené osoby
250	0	0	0	0	1
259	0	0	0	0	1
261	80	42	7	9	38
266	2	4	0	0	2
270	15	0	0	0	2
276	110	2	0	1	1
277	40	5	0	0	0
277a	13	0	0	1	0
spolu	260	53	7	11	45

Ako vyplýva zo štatistických prehľadov, pre hospodárske trestné činy bolo skončené prípravné konanie spolu proti 71 obvineným. Obžaloba bola podaná proti

53 obvineným a so 7 obvinenými bola uzavretá dohoda o vine a treste. Oproti roku 2016 bol zaznamenaný pokles obžalovaných osôb o 43 a osôb, s ktorými bola uzavretá dohoda o vine a treste, o 15. Na druhej strane však oproti roku 2016 došlo k výraznému zvýšeniu počtu stíhaných osôb o 88. Tento stav je podmienený charakterom hospodárskych trestných činov (značne rozsiahlych, pri ktorých spisy predstavujú niekoľko desiatok zväzkov), nesmierne náročných na ich dokumentovanie tak z vecného, ako aj časového hľadiska, spravidla vyžadujúcich rozsiahle a početné dožiadania o právnu pomoc do cudziny. Skončenie trestného stíhania je tak v zásade výsledkom dlhodobej práce započatej v predchádzajúcich rokoch. Pre rok 2017 bolo charakteristické, že vo viacerých rozsiahlych skupinových trestných veciach so závažnými škodlivými následkami bolo trestné stíhanie dovedené do štádia vznesenia obvinenia konkrétnym osobám (čo bolo tiež výsledkom dlhodobej precíznej práce orgánov činných v trestnom konaní).

Z trestných vecí, v ktorých došlo v roku 2017 k právoplatnému vzneseniu obvinenia, hodno poukázať na prípady rozsiahlej a sofistikovanej daňovej trestnej činnosti:

- zločineckej skupine 63 páchatel'ov bolo vznesené obvinenie pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona, pokračovací zločin skrátenia dane a poistného podľa § 276 ods. 1, ods. 2 písm. c), ods. 4 Trestného zákona a obzvlášť závažný zločin legalizácia príjmu z trestnej činnosti podľa § 233 ods. 1 písm. a), 2 písm. b), ods. 3 písm. c), ods. 4 písm. a) c) Trestného zákona, pozostávajúci zo 105 skutkov, pretože vytvorili štruktúrovanú skupinu osôb, ktorá vytvárala fakturačné reťazce firiem, nepravdivo deklarujúce nákup a predaj reklamných služieb, čím tzv. koneční odberatelia znižovali (tzv. optimalizovali) svoju vlastnú daňovú povinnosť z reálnej podnikateľskej činnosti a tak skrátili daň v celkovom rozsahu najmenej 28 000 000,- eur,

- organizovanej skupine 5 páchatel'ov bolo vznesené obvinenie pre pokračovací zločin daňového podvodu podľa § 277a ods. 1, ods. 2 písm. c), ods. 3 písm. a) Trestného zákona, pre neoprávnené uplatňovanie nároku na vrátenie DPH v rozsahu 7 309 371,74 eur v súvislosti s obchodovaním s brazílskym kuracím mäsom v rámci reťazca slovenských a českých spoločností s využitím tzv. zmiznutých obchodníkov a nárazníkových spoločností,

- 1 osobe bolo vznesené obvinenie za pokračovací zločin daňového podvodu podľa § 277a ods. 1, ods. 3 písm. a) Trestného zákona, pre neoprávnené uplatňovanie nároku na vrátenie DPH v mene troch obchodných spoločností v rozsahu 15 004 885,53 eur v súvislosti s cezhraničnými fiktívnymi nákupmi a predajom slnečných kolektorov.

Najpočetnejšiu skupinu hospodárskych trestných činov tvoria trestné činy daňové. Z nich bolo stíhaných pre trestný čin skrátenia dane a poistného 110 osôb, čo je o 61 osôb viac, ako v roku 2016, pre trestný čin neodvedenia dane a poistného 40 osôb, čo je o 3 osoby menej ako v roku 2016 a pre trestný čin daňového podvodu 9 osôb, čo je o 15 osôb menej ako v roku 2016. Z hľadiska foriem páchania daňových trestných činov oproti predchádzajúcemu obdobiu nedošlo k zmenám

hodným referencie, neboli zaznamenané ani zásadne nové formy jej páchania. Naďalej ide o zatajovanie príjmov, nadhodnocovanie uskutočnených zdaniteľných plnení, preukazovanie fiktívnych zdaniteľných plnení falošnými alebo realite nezodpovedajúcimi daňovými dokladmi, využitie schémy obchodných reťazcov so zapojením početných tzv. stratených (zmiznutých) obchodníkov (ktorých konateľmi sú „biele kone“) a tzv. prechodových (nárazníkových) spoločností, pri ich neustálej obmene sprevádzanej „stratou“ účtovníctva, či dlhodobu neobvyklá cena komodity (spravidla oveľa nižšia ako trhovú cenu, resp. cenu, za ktorú by sa dal nakúpiť tovar priamo od prvovýrobcu). V súvislosti s formami páchania daňových trestných činov hodno poukázať na prípad, keď na základe záväzného pokynu prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry bolo vyšetrovateľom PZ **vznesené obvinenie M. K. pre pokračovací zločin neodvedenia dane a poistného podľa § 277 ods. 1 alinea druhá, ods. 4 Trestného zákona a ďalším 2 osobám pre účastiť na tomto zločine, pre neoprávnené uplatňovanie nároku na vrátenie DPH v rozsahu 8 193 596,64 eur v súvislosti s prevodom vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v k. ú. Donovaly**, pri ktorom hoci právne perfektnými právnymi úkonmi, malo dôjsť k **zákazu** zneužitia mechanizmu DPH (ide o „doktrínu zneužitia práva“, ktorú Súdny dvor EÚ považuje za všeobecnú právnu zásadu), keď hlavným cieľom prevodov vykonaných bez ekonomického opodstatnenia bolo získanie daňového zvýhodnenia v podobe vyplatenia nadmerného odpočtu DPH.

Vyšetrovanie daňových trestných činov výrazne ovplyvňuje (z vecného i časového hľadiska) skutočnosť, že páchatelia čoraz častejšie využívajú stále komplikovanejšie schémy obchodných reťazcov so zapojením cudzieho prvku (obchodných spoločností zo zahraničia), čo kladie zvýšené nároky na odbornosť orgánov činných v trestnom konaní a vyvoláva nevyhnutnosť vykonávania početných procesných úkonov v cudzine na základe dožiadania o právnu pomoc, či v rámci pôsobenia prokurátorov v rámci Spoločných vyšetrovacích tímov zriadených podľa Dohovoru o vzájomnej pomoci v trestných veciach medzi členskými štátmi EÚ (tento inštitút treba hodnotiť veľmi pozitívne). Prokurátori v roku 2017 pôsobili v štyroch Spoločných vyšetrovacích tímoch zriadených v uplynulých rokoch.

Vychádzajúc z povahy daňových trestných činov by bolo možné očakávať, že trestné konanie o najzávažnejších prípadoch bolo začínané na základe oznámení daňových orgánov. V skutočnosti však tomu tak nebolo, a trestné stíhania boli výsledkom operatívno-pátracej činnosti polície (s využitím súčinnosti orgánov Finančnej správy Slovenskej republiky).

Druhým najpočetnejším hospodárskym trestným činom bol trestný čin poškodzovania finančných záujmov EÚ (do 31. mája 2016 poškodzovanie finančných záujmov Európskych spoločenstiev) podľa § 261 Trestného zákona, pre ktorý bolo trestne stíhaných 52 osôb a obžalovaných 40 osôb. Oproti roku 2016 išlo o nárast počtu stíhaných osôb o 4 a obžalovaných osôb o 8. Z pohľadu foriem páchania tohto trestného činu nedošlo oproti predchádzajúcim rokom k zásadným zmenám. Páchatelia prostriedky z Európskych štrukturálnych a investičných fondov (ďalej len „EŠIF“) vylákali predstierajúc splnenie podmienok na ich poskytnutie predkladaním falšovaných alebo realite nezodpovedajúcich dokladov, poskytovateľom príspevku neposkytovali povinné údaje, poskytnuté prostriedky EÚ používali na iný ako určený účel a použitie prostriedkov dokladovali falošnými alebo nesprávnymi dokladmi. Tento trestný čin býva často spáchaný v súbehu s trestným činom subvenčného

podvodu, pretože finančné prostriedky sú spravidla poskytované nielen z EŠIF, ale v určitom pomere aj z prostriedkov štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

Hodno poznamenať, že orgány prokuratúry, sú orgány represívne, ktoré vstupujú do konania až vtedy, keď je na podklade zistenej nezrovnalosti indikované podozrenie zo spáchania trestného činu proti finančným záujmom EÚ. Úrad špeciálnej prokuratúry nie je orgánom, ktorý vykonáva odhaľovanie trestných činov a zisťovanie ich páchatel'ov, ktoré sú primárne úlohou najmä Policajného zboru Slovenskej republiky. Úrad špeciálnej prokuratúry nie je ani štátnym orgánom disponujúcim oprávnením rozhodovať o poskytnutí nenávratného finančného príspevku tvoreného prostriedkami z EŠIF, a ani rozhodovať o vrátení poskytnutého nenávratného finančného prostriedku. Úrad špeciálnej prokuratúry nie je štátnym orgánom kontrolujúcim a ani zodpovedajúcim za spôsob a efektivitu využívania eurofondov.

Z trestných činov poškodzovania finančných záujmov EÚ možno uviesť nasledujúci prípad, keď **prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry podal obžalobu na obvineného Ing. M. O. a ďalších 13 obvinených pre pokračovací zločin poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločenstiev spolupáchatel'stvom podľa § 20, § 261 ods. 1, ods. 4 písm. a) Trestného zákona v súbehu s pokračovacím zločinom subvenčného podvodu podľa § 225 ods. 2, ods. 5 Trestného zákona, sčasti v štádiu pokusu podľa § 14 ods. 1 Trestného zákona pre to, že po vzájomnej dohode a v súčinnosti s údajnými školiteľmi, deklarováním vzdelávacích aktivít, ktoré v skutočnosti neboli vykonané, v rokoch 2010 až 2013 v mene spoločnosti T. Vráble viacerými žiadosťami o platby vylákali od Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky finančné prostriedky EÚ vo výške 733 489,50 eur a prostriedky zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky vo výške 129 439,31 eur, z ktorých bolo spoločnosti T. Vráble na fiktívne vzdelávanie vlastných zamestnancov reálne vyplatených 486 387,49 eur z finančných prostriedkov EÚ a 85 833,54 eur z prostriedkov štátneho rozpočtu Slovenskej republiky, pričom k vyplateniu ďalších finančných prostriedkov nedošlo z dôvodu kontrolnej činnosti ministerstva.**

Majetková kriminalita

– trestné činy podľa Trestného zákona účinného do 31. decembra 2005:

§	stíhané osoby	obžalované osoby	dohoda o vine a treste	podmienečne zastavené trestné stíhanie	odsúdené osoby
247	1	0	0	0	0
248	0	0	0	0	1
250	0	1	0	0	1
255	0	0	0	0	1
spolu	1	1	0	0	3

– trestné činy podľa Trestného zákona účinného od 1. januára 2006:

§	stíhané osoby	obžalované osoby	dohoda o vine a treste	podmienečne zastavené trestné stíhanie	odsúdené osoby
212	9	0	1	0	1
213	0	2	0	0	0
221	22	25	1	0	1
222	1	2	0	0	0
225	59	33	4	6	30
231	0	11	0	0	0
233	69	29	5	0	11
237	5	0	0	0	1
245	23	1	0	0	0
246	1	0	0	0	0
spolu	189	103	11	6	45

V roku 2017 bolo pre trestné činy proti majetku skončené prípravné konanie proti 114 obvineným, z ktorých bola podaná obžaloba na 103 obvinených, s 11 obvinenými bola uzavretá dohoda o vine a treste a proti 6 obvineným bolo podmienečne zastavené trestné stíhanie. Oproti roku 2016 ide o výrazné zvýšenie, keďže v roku 2016 bolo prípravné konanie skončené proti 68 obvineným, z ktorých bola podaná obžaloba na 34 obvinených a s 25 obvinenými prokurátor uzavrel dohodu o vine a treste.

Z trestných činov proti majetku bol najvyšší počet trestne stíhaných osôb pre trestný čin legalizácie príjmu z trestnej činnosti podľa § 233 Trestného zákona (69 obvinených), čo súviselo s obvinením už spomínanej zločineckej skupiny 63 osôb páchajúcej daňovú trestnú činnosť. Tak, ako aj v predchádzajúcich rokoch, významnú skupinu tvoril trestný čin subvenčného podvodu podľa § 225 Trestného zákona (59 obvinených), ako už bolo uvedené, páchaný spravidla v súbehu s trestným činom poškodzovania finančných záujmov EÚ podľa § 261 Trestného zákona. Pri tomto trestnom čine došlo k nárastu oproti roku 2016 o 27 stíhaných osôb.

V hodnotenom období prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry v trestnom konaní pre obzvlášť závažný zločin porušovania povinnosti pri správe cudzieho majetku podľa § 237 ods. 1, ods. 4 písm. a) Trestného zákona zaistil podľa § 95 ods. 1 Trestného poriadku peňažné prostriedky v celkovej výške 15 236 226,- eur.

Možno poukázať na prípad obvinenej D. B., na ktorú bola podaná obžaloba pre pokus obzvlášť závažného zločinu úverového podvodu podľa § 14 ods. 1 § 222 ods. 1, ods. 5 písm. a) Trestného zákona pre to, že v postavení predsedu predstavenstva spoločnosti E., a. s. Trnava sa pokúsila vylákať úver vo výške 210 000 000,- USD od švajčiarskeho podnikateľského subjektu (MCC) tak, že dňa 31. mája 2012 uzatvorila za E. na strane dlžníka s MCC na strane veriteľa Zmluvu o úvere, predmetom ktorej bolo poskytnutie účelovo viazaného úveru vo výške 210 000 000,- USD, pričom zmluvnou podmienkou na poskytnutie úveru bolo uhradenie jednorazového poplatku zo strany dlžníka vo výške 5 896 800,- USD na účet určený veriteľom, ktorej splnenie obvinená D. B. predstierala tým, že dňa 07. júna 2012 e-mailom zaslala osobe vydávajúcej sa za zástupcu veriteľa desať cezhraničných platobných príkazov zo dňa 07. júna 2012, ktoré sfalšovala a ktorými deklarovala udelenie cezhraničného príkazu ČSOB, a. s. na úhradu uvedenej sumy veriteľovi, hoci v skutočnosti žiadne príkazy na úhradu banke nepredložila a už pri podpisovaní úverovej zmluvy vedela, že takou sumou nedisponuje a že požadovaný poplatok neuhradí, čím od švajčiarskej spoločnosti MCC mala v úmysle v Trnave a na ďalších miestach vylákať 210 000 000,- USD (169 313 875,70 eur), ktoré jej však zo strany MCC poskytnuté neboli, pretože aj jej zástupcovia voči obvinenej D. B. konali podvodným spôsobom.

Trestné stíhanie právnických osôb

Zákonom č. 91/2016 Z. z. o trestnej zodpovednosti právnických osôb a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o TZPO“), ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, bol do právneho poriadku Slovenskej republiky zavedený model pravej trestnej zodpovednosti právnických osôb, čím došlo k implementácii záväzkov a odporúčaní, ktoré Slovenská republika prijala ako člen medzinárodných organizácií.

Okruh trestných činov, za ktoré zodpovedajú právnické osoby, určil zákonodarcia taxatívnym spôsobom v ustanovení § 3 zákona o TZPO, pričom však do katalógu trestných činov opomenul zaradiť také trestné činy, ako napr. sprenevera, podvod, úverový podvod, poisťovací podvod, kapitálový podvod, subvenčný podvod, úpadkové delikty, či machinácie pri verejnom obstarávaní a verejnej dražbe. Tento legislatívny nedostatok bol odstránený až novelou zákona o TZPO č. 316/2016 Z. z., ktorá nadobudla účinnosť dňa 1. januára 2017.

Spomínaná legislatívna chyba, so zreteľom na charakter rozsiahlych hospodárskych a majetkových trestných (náročných na ich objasňovanie a dokazovanie, čo má za následok časový posun medzi spáchaním a stíhaním skutku), mala za dôsledok, že napriek dôslednému skúmaniu podmienok na uplatnenie trestnej zodpovednosti právnických osôb zo strany prokurátorov Úradu špeciálnej prokuratúry, túto pre trestné činy hospodárske a majetkové nebolo možné uplatniť. Predpokladom na vyvodenie trestnej zodpovednosti voči právnickej osobe je totiž spáchanie trestného činu po nadobudnutí účinnosti zákona o TZPO (§ 36 zákona o TZPO).

Počet trestných vecí, v ktorých v roku 2017 došlo k trestnému stíhaniu právnickej osoby, vyplýva z tejto tabuľky:

§	stíhané právnické osoby	obžalované právnické osoby	zastavené trestné stíhanie	odsúdené právnické osoby
329	2	0	0	0
333	5	0	0	0
336	4	0	0	0
spolu	11	0	0	0

Vo všetkých 11 prípadoch išlo o trestné stíhanie pre korupčné trestné činy.

Z tohto počtu päť právnických osôb vykonávalo korupčné aktivity vo vzťahu k úradníkom okresných úradov, vybavujúcich agendu starostlivosti o životné prostredie. Vzhľadom na aktuálny stav vyšetrovania v trestných veciach právnických osôb, prvé právoplatné odsúdenia právnických osôb je možné očakávať v tomto kalendárnom roku.

Kriminalita proti poriadku vo verejných veciach

Trestné činy podľa Trestného zákona účinného od 1. januára 2006:

§	stíhané osoby	obžalované osoby	dohoda o vine a treste	podmienečne zastavené trestné stíhanie	odsúdené osoby
326	9	6	2	0	7
346	3	0	1	0	1
352	21	15	5	0	5
374	2	2	0	0	0
spolu	35	23	8	0	13

Najčastejším trestným činom proti poriadku vo verejných veciach bol trestný čin falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky podľa § 352 Trestného zákona, pre ktorý bolo trestne stíhaných 21 osôb, obžalovaných 15 osôb a odsúdených 5 osôb.

Kriminalita proti extrémizmu

Od 1. januára 2017 došlo v trestnoprávnej rovine na úseku boja proti extrémizmu v Slovenskej republike k zásadnej zmene.

Agendu trestných činov extrémizmu prevzal v rezorte prokuratúry úrad špeciálnej prokuratúry. Súvisí to s nadobudnutím účinnosti novely č. 316/2016 Z. z., ktorá zmenila znenie viacerých zákonov, najmä Trestného zákona a Trestného poriadku. Špeciálny prokurátor, ktorý je jedným z námestníkov generálneho prokurátora sa tak od 1. januára 2017 podieľa na nastolení jednotnej trestnej politiky voči akýmkoľvek extrémistickým trestnoprávne relevantným konaniam na území Slovenskej republiky. Špeciálny prokurátor má prostredníctvom jemu podriadených prokurátorov zaručenú účasť na koordinácii konkrétnych krokov v boji proti extrémizmu na celom území Slovenskej republiky.

Prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry postupne od 1. januára 2017 nadobúdajú ešte precíznejšiu znalosť problematiky postihovania extrémistických trestných činov s ohľadom na to, že všetky trestné stíhania po tomto dátume sú koncentrované na jednom úrade. Na úrad špeciálnej prokuratúry sú doručované všetky relevantné súdne rozhodnutia, rozhodnutia Policajného zboru a iných orgánov, ktoré je možné operatívne vyhodnocovať a prijímať potrebné opatrenia (napr. reagovať na nezákonnosť iných inštitúcií).

Uvedený pozitívny prvok koncentrácie problematiky na úrade špeciálnej prokuratúry sa zosilnil od 1. januára 2018, keďže dňa 13. decembra 2017 na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky č. 596/2017 bolo na úrade špeciálnej prokuratúry zriadené oddelenie extrémistickej kriminality, so zriadením 5 nových funkčných miest prokurátorov (1 vedúci oddelenia a 4 radoví prokurátori), ktorí sa prioritne budú venovať boju s extrémistickou kriminalitou. V súčasnosti je oddelenie extrémistickej kriminality obsadené 2 prokurátormi, doplnenie funkčného stavu je v spolupráci s vedením generálnej prokuratúry naplánované na rok 2018. Keďže oproti minulým rokom nominálne stúpol počet spáchaných a odhalených trestných činov z oblasti extrémistickej kriminality, zatiaľ v jej trestnom stíhaní pomáhajú ďalší prokurátori z iných organizačných zložiek úrade špeciálnej prokuratúry.

S ohľadom na legislatívne vymedzenie a zameranie úradu špeciálnej prokuratúry na boj s najzávažnejšími formami trestnej činnosti vzrástla dôležitosť boja proti extrémizmu, čo badateľne pozitívne ovplyvňuje aj preventívne mechanizmy trestného práva a celkovú znalosť problematiky v slovenskej spoločnosti.

Trestné stíhania vo veciach pre trestné činy extrémizmu zaznamenali číselne prudký nárast, čo vyplýva aj zo štatistiky k 31. decembru 2017. Za rok 2017 sme zaznamenali v registri úradu špeciálnej prokuratúry 175 extrémistických trestných vecí, teda vecí, kde bolo začaté trestné stíhanie (§ 199 Trestného poriadku). Čisto pre porovnanie a viditeľnosť zmeny v nápade uvádzam, že v roku 2016 bolo zistených a v trestnom konaní – po začatí trestného stíhania realizovaných 58 extrémistických trestných vecí. Obvinenie (§ 206 Trestného poriadku) bolo v roku 2017 vznesené 49 osobám.

V prípravnom konaní bolo rozhodnuté prokurátorom/vyšetrovateľom nasledovne:

- v 12 veciach došlo k postúpeniu veci na prejednanie priestupku (§ 214 Trestného poriadku)
- v 9 veciach bolo zastavené trestné stíhanie (§ 215 Trestného poriadku)

- v 2 veciach bolo podmiennečne zastavené trestné stíhanie (§ 216 Trestného poriadku)
- v 18 veciach bolo prerušené trestné stíhanie – najmä z dôvodu, že páchatel bol neznámy (§ 228 Trestného poriadku)

Počet vecí, ktoré boli prokurátorom predložené na rozhodnutie Špecializovanému trestnému súdu:

- v 5 veciach bola podaná na súd obžaloba
- v 7 veciach bola uzatvorená dohoda o vine a treste a predložená Špecializovanému trestnému súdu na schválenie.

Štruktúra páchanej extrémistickej kriminality s ohľadom na jednotlivé skutkové podstaty trestných činov bola v roku 2017 nasledovná:

- trestný čin prejavu sympatie k hnutiu smerujúcemu k potlačeniu základných práv a slobôd (§ 422 Trestného zákona) - 62 vecí;
- trestný čin rozširovania extrémistických materiálov (§ 422b Trestného zákona) 22 vecí;
- trestný čin hanobenia národa, rasy a presvedčenia (§ 423 Trestného zákona) 19 vecí;
- trestný čin podnecovania k národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti (§ 424 Trestného zákona) 18 vecí;
- trestný čin prechovávanía extrémistických materiálov (§ 422c Trestného zákona) 11 vecí;
- trestné činy rôzneho druhu (násilné, verbálne, proti poriadku vo verejných veciach a pod.) spáchané s osobitným nenávisným motívom podľa § 140a Trestného zákona 28 vecí.

Menšinovo boli zastúpené trestné činy popieranie a schvaľovanie holokaustu, zločinov politických režimov a zločinov proti ľudskosti (§ 422d Trestného zákona) 3 veci a trestný čin výroby extrémistických materiálov (§422a Trestného zákona) 1 vec.

V rámci uvedeného je drvivá väčšina extrémistických skutkov motivovaná fašistickou, nacistickou a neonacistickou ideológiou. Len marginálne sa vyskytujú ľavicové extrémistické prejavy, spojené skôr s reakciou na subjektívne pociťovanú nerovnovážnou ekonomickú situáciu v slovenskej spoločnosti;

Veľká väčšina spáchaných extrémistických trestných činov je spojená s radikalizáciou spoločnosti, badateľnou aj v ostatných európskych štátoch. Páchatelia prezentujú jednoduché nenávisné riešenia, spojené s potláčaním práv menšín (Rómovia, židovská komunita), využívajú aj naďalej špecifické aspekty slovenského historického vývoja – opierajú svoje súčasné konanie o názory a myšlienky, ktoré dominovali počas existencie Slovenského štátu 1939 – 1945. Zarážajúce je, že veľké množstvo páchatelov sa hlási k čisto nacistickej ideológii 3. Ríše (vojnové Nemecko), bez ohľadu na počet obetí a rozsah škôd, ktoré boli v danom období týmto režimom spôsobené.

V spoločnosti tiež pretrváva ventilovanie si svojej frustrácie na príslušníkoch rómskej komunity.

Naopak, v roku 2017 nebol zaznamenaný žiadny trestnoprávne relevantný nenávisťný útok na príslušníkov LGBT menšiny.

Vo väčšine vecí, kde bolo začaté trestné stíhanie v roku 2017, bude vydané meritórne rozhodnutie (či už špecializovaným trestným súdom, alebo prokurátorom v prípravnom konaní) v ďalšom období, najskôr až v priebehu roka 2018, čo vyplýva z chronológie a časových zákonitostí trestného konania. Na ukončenie trestných vecí je potrebné vynaložiť primerané úsilie v istej časovej etape.

Ukazuje sa, že vo veciach, kde sú nasadzované invazívne procesné úkony, sa darí zadovážiť také množstvo dôkazov, ktorých vyhodnotením sa páchateľ dostane do takej dôkaznej núdze, že zvažuje uzavretie dohody s prokurátorom o vine a treste.

Na tomto mieste podotýkam, že práve v oblasti extrémistickej kriminality dochádza k dôslednejšiemu dokazovaniu vecí, najmä nasadzovaniu prostriedkov štvrtej hlavy piateho dielu Trestného poriadku ako domová prehliadka (napr. získavanie extrémistických materiálov v obydli páchateľov, zisťovanie možností technického pripojenia na sociálne siete z prostredia obydli páchateľov – odkiaľ potom rozširujú extrémistické materiály a pod.), prehliadka iných priestorov a pozemkov a piatej hlavy Trestného poriadku ako sledovanie osôb a vecí, odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky a pod. Uvedená problematika si vyžaduje zo strany orgánov činných v trestnom konaní dokonalé pochopenie fungovania internetu, sociálnych sietí, spôsobov elektronickej komunikácie, čo sa spočiatku javilo ako zložité, prokurátori a vyšetrovatelia si však v priebehu roku 2017 v potrebnom rozsahu osvojili poznatky aj z tejto oblasti.

V oblasti trestného stíhania extrémistických trestných činov sa ako problematická javí právna úprava inštitútu agenta v trestnom poriadku, keďže pri trestných činoch extrémizmu môže byť nasadzovaný len agent – príslušník Policajného zboru (teda nie agent „civil“); praktická aplikácia noriem je tu komplikovaná z dôvodu uzavretosti extrémistickej scény, najmä tej organizovanej, do ktorej je prienik nasadaním štátneho orgánu len veľmi zložitý.

Trestné činy extrémizmu vyšetrujú vyšetrovatelia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Prezídia Policajného zboru, NAKA, národnej protiteroristickej jednotky, s podporou vlastných operatívnych pracovníkov, ktorých personálne počty a stavy boli upresnené a naplnené až v priebehu kalendárneho roku 2017. V nasledujúcom roku 2018 sa počíta s uplatnením tejto novej policajnej jednotky v plnom personálnom stave.

Možno vo všeobecnosti konštatovať, že využívanie uvedených invazívnych úkonov trestného konania v trestnom stíhaní extrémistických trestných činov je modernou a novodobou formou boja proti extrémizmu, presadzovanou prokurátormi úradu špeciálnej prokuratúry aj policajtní NAKA. Je nevyhnutným spôsobom dokazovania kontextu situácií, aby bolo možné vyhodnotiť, či ide skutočne o extrémistický motív páchateľa trestného činu a tento následne aj preukázať v súdnom konaní. Poukazujem na potrebu dôsledne preukazovať subjektívne stránku trestného činu, čo je mravenčia práca.

V súvislosti s prechodom právomocí a príslušnosti v trestnom konaní o trestných činoch extrémizmu sa úrad špeciálnej prokuratúry od 1. januára 2017 zameriava okrem trestného stíhania prípadov extrémizmu aj na pôsobenie v strategických štátnych orgánoch/inštitúciách zriadených za účelom boja proti extrémizmu.

Za rozhodujúcu medzirezortnú aktivitu úradu špeciálnej prokuratúry v boji proti extrémizmu považujem členstvo zástupcu úradu špeciálnej prokuratúry vo Výbore pre predchádzanie a elimináciu rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatných foriem intolerancie, ktorý je výborom Rady vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť. Vo výbore VRAX pôsobí prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry:

a) v legislatívnej skupine, kde sa v priebehu roku 2017 aktívne podieľal na pripomienkovaní legislatívneho zámeru týkajúceho sa novelizácie priestupkového zákona - pozmenení/vypustení legislatívneho ukotvenia priestupku extrémizmu a

b) v skupine bojujúcej proti nenávisťným prejavom na internete. Ingerencia úradu špeciálnej prokuratúry sa tak dotýkala dôležitých tém novodobého extrémizmu. Život, a to najmä mladých ľudí, sa presunul na internet; sociálne siete ponúkajú veľké možnosti na šírenie extrémistických myšlienok, a toto konanie môže mať až trestnoprávne relevantnú formu. Preto je dôležité, aby na boji proti nenávisťným prejavom na internete participoval aj prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry. Len pri aplikácii dôkladnej znalosti trestného konania skúseností prameniacych z praktickej činnosti pri dozore trestných vecí, bude boj proti extrémizmu v spoločnosti úspešný; preto sa javí účasť prokurátora na medzirezortných aktivitách ako prínosná.

Prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry v roku 2017 pripomienkami a odbornými stanoviskami participoval na príprave programov:

- PAHCT – Školenie OBSE o nenávisťných trestných činoch pre prokurátorov a sudcov,
- TAHCLE – Školenie OBSE o nenávisťných trestných činoch pre príslušníkov Policajného zboru.

V našej činnosti sa prioritne zameriavame na plnenie zákonných úloh v boji proti extrémizmu, tzn. trestné stíhanie všetkých trestných činov extrémizmu, ktoré budú zistené, a to v spolupráci s národnou kriminálnou agentúrou a ďalšími štátnymi orgánmi, vrátane dôsledného zastupovania trestných vecí prokurátormi úradu špeciálnej prokuratúry na Špecializovanom trestnom súde.

V prokurátorskej práci kladieme dôraz na trestné stíhanie nenávisťných prejavov, teda aj verbálnych útokov, pokiaľ sú tieto trestné podľa slovenského Trestného zákona, zohľadniac judikatúru európskych súdov (Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu). Nemienime vynechať prejavy, ktoré sú skryté, ale s čitateľným úmyslom (rôzne kvázivtypy, urážlivé prejavy skryté za vtipy, bezdôvodná diskriminácia skupín osôb - napr. odmietanie vstupu Rómom do priestorov kultúrneho domu alebo reštaurácie výlučne z dôvodu príslušnosti k etnickej skupine). Takéto prejavy sú postihnutelné aj preto, že z poznatkov z histórie v rámci európskeho kontextu je nám zrejmé, že môžu byť prvým článkom v rade, končiacom kapitálnymi trestnými činmi.

Ako príklad trestného stíhania bez ohľadu na status páchatel'a, možno spomenúť, že úrad špeciálnej prokuratúry pri problematike extrémizmu nerozlišuje medzi „bežnými páchatel'mi“ a páchatel'mi z radov verejných činiteľov. V roku 2017 bolo obvinenie vznesené viacerým ústavným činiteľom pre trestné činy extrémizmu. Vznesené bolo obvinenie poslancovi národnej rady M.M. pre trestný čin podnecovania, hanobenia a vyhrážania osobám pre ich príslušnosť k niektorej rase, národu, národnosti, farbe pleti, etnickej skupine alebo pôvodu rodu podľa § 424a Trestného zákona (účinného do 31. decembra 2016) a iné, na tom skutkovom základe, že:

- dňa 2. októbra 2016, v rámci živého vysielania relácie „Debata na telefón“ Rádia Frontinus, šíriaceho signál prostredníctvom vysielateľov v Žiline, Čadci a Martine, prevádzkovateľom ktorého je spol. FRONTINUS s.r.o., Dolné Rudiny 3, Žilina 010 01, IČO: 30 227 194, vystupujúc ako poslanec národnej rady a ako člen Výboru pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť za politickú stranu Kotleba – Ľudová strana Naše Slovensko, okrem iného hovoril aj o, citujem: „...problematike cigánskeho teroru na východnom Slovensku, ...prípadoch z východného Slovenska, kedy dospelí cigáni nahovoria maloletých - povedzme do trinásť rokov, ktorí nepodliehajú trestnej zodpovednosti, aby páchali rôznu trestnú činnosť, ...v Spišskej Belej je tá osobitná škola asi z 95 % tvorená týmto etnikom, keď sa tam otvorili dvere, vyleteli - bolo to jednoducho - ako keby sme boli v zoologickej záhrade“ a tiež uviedol, citujem: „...budem čerpať zo zdroja knihy prof. Surmánka z Prešovskej univerzity, ktorý je môj asistent a jasne sa tam uvádza, že Róbert Fico schválil na roky 2013 až rok 2020 nejaký Akčný plán rozvoja rómskej komunity a na tento plán bolo použitých 300 mil. eur, opakujem 300 mil. eur z Eurofondov, ale aj čiastka nejakých 10% alebo 20% je zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky, z toho 150 mil. eur sa použije iba na domy pre ľudí z týchto cigánskych komunit, z cigánskych osád, tzn. ľudí, ktorí nikdy pre náš národ, pre náš štátny rozpočet, pre našu kultúru neurobili nič; práve naopak - rozhodli sa žiť týmto asociálnym spôsobom života a vyciavajú náš sociálny systém, tak týmto ľuďom vláda daruje 150 mil. eur iba na ich bývanie ...my to investujeme do ľudí, ktorí nám v budúcnosti neprinesú nič“, ktoré výroky spĺňajú definičné znaky znevažujúcich prejavov z hľadiska príslušnosti ku konkrétnemu (rómskemu) etniku, majú rasistický charakter a z ich obsahu - zobrazovaním konkrétnej etnickej skupiny ako čerpajúcej z výhod na úkor „pracovitých, sociálnych“ občanov a občanov, vyplýva zámer vyvolať nenávisť alebo konanie smerujúce k obmedzovaniu práv a slobôd príslušníkov tejto etnickej skupiny.

V danej veci prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry podal obžalobu na Špecializovaný trestný súd dňa 4. decembra 2017 – súd následne vydal odsudzujúci trestný rozkaz, proti ktorému podali obvinení aj prokurátor odpor (prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry z dôvodu uloženého nízkého trestu); vo veci sa naposledy uskutočnilo hlavné pojednávanie dňa 16. apríla 2018, kedy bol obžalovaný odsúdený pre predmetné trestné činy (v súlade s obžalobným návrhom) na peňažný trest 5.000,- eur, rozsudok však nie je právoplatný, nakoľko aj obžalovaný (čo do viny) ako aj prokurátor (čo do neuloženia podmieneného trestu odňatia slobody) podali odvolanie.

Jedným z prvých prípadov extrémistickej trestnej činnosti spáchanej v pôsobnosti úradu špeciálnej prokuratúry, ktorý vzbudil ohlas verejnosti, bol trestný čin rozširovania extrémistických materiálov podľa § 422b ods. 1, ods. 2 písm. b) Trestného zákona, kladený za vinu Sheile Sz., na tom skutkovom základe, že

- obvinená Sheila Sz. z doposiaľ presne nezisteného miesta zabezpečila v sieti internet na web stránkach verejne prístupných aj na území Slovenskej republiky zverejnenie a sprístupnenie obrazovo-zvukového záznamu, a to minimálne dňa 16. decembra 2016 na web stránke facebook.com, konkrétne na profilovom účte obvinenej s názvom „Adriana M. (Sheila Sz.)“ s profilovým identifikátorom <https://www.facebook.com/adriana.m>, na ktorom bol predmetný obrazovo-zvukový záznam uverejnený v reálnom čase počas jeho výroby pod názvom „Odkaz pre islam a môj názor“ a kde je verejne prístupný až do súčasnosti a následne tiež minimálne dňa 9. januára 2017, kedy zabezpečila umiestnenie predmetného obrazovo-zvukového záznamu aj na publikačnom kanáli s názvom „Sheila Extrém“ nachádzajúcom sa na web stránke youtube.com, ktorý obvinená taktiež používala a kde bol daný obrazovo-zvukový záznam pod názvom „Fuck of Islam 2“ na adrese <https://www.youtube.com/watch?v=4e7ZvkCO734> verejne prístupný minimálne odo dňa 15. februára 2017 do dňa 27. apríla 2017, pričom počas samotného obrazovo-zvukového záznamu, na ktorom je v pozadí vlajka Slovenskej republiky a ktorý zachytáva obvinenú Sheilu Sz., obvinená najprv ukáže knihu s nápisom The Quran, o ktorej opakovane tvrdí, že je to korán, pričom z predmetnej knihy následne vytrhá všetky strany vrátane jej obalu, hodí ich na zem, ďalej si s jednou zo stránok utrie zadok, vytrhané stránky vrátane obalu knihy pomôci a následne na ne vyleje tekutinu obvinenou označenú ako benzín a zapáli ich zapaľovačom, pričom v priebehu obrazovo-zvukového záznamu obvinená okrem iného uvádza, že: „...v žiadnom prípade ma nikto nezastaví, aby som zabránila teda pozastavila moje vysielanie videí, alebo fotografií alebo písomných názorov, čo sa týka Islamu. Proste za tým si stojím a sú to pre mňa paraziti, ktorí sú horší ako svrab, aby keď sa nevedia prispôbiť oni nám, tak tu nemajú čo hľadať. ...tak som sa rozhodla, že patrí to obecné čisto iba k islamom, k muslimom a islamu. Všetkých si Vás postupne budem loviť a každý, kto sa mi postaví do cesty a bude ma chcieť zastaviť, tak dopadne veľmi ťažko na hubu. ...tak isto ma nejak nezastavia a pôjdem po každom muslimovi. ...týmto všetkých zvolávam, každý kto bude silný a odvážny a bude mať odvahu sa postaviť tejto celej skorumpovanej zasranej nákazy, alebo parazitných svrabov alebo jak to nazvať, tak s hrdosťou pôjdem s Vami a keďže ja som zákon a tak isto kat a bez ohľadu nato, či to bude žena, dieťa, alebo chlap, každého, kto sa mi postaví do cesty, bez problémov oddeľám. Týmto odkazujem všetkých za Československo, zvolávam všetkých do boja.“, pričom predmetný obrazovo-zvukový záznam mal doposiaľ spolu viac ako 166 000 prezretí, čím obvinená svojím konaním sprístupňovala a rozširovala extrémistické materiály.

V uvedenej veci bolo vykonané vyšetrovanie a vec sa nachádza v štádiu štúdia spisu pred konečným rozhodnutím prokurátora. Úrad špeciálnej prokuratúry a NAKA trestným stíhaním tejto obvinenej jednoznačne zabezpečujú ochranu verejného poriadku a ochranu pred neprimeranými zásahmi do náboženskej sféry a života jednotlivcov.

Časť III.

Činnosť úradu špeciálnej prokuratúry pred začatím trestného stíhania

Prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry vykonávajú v zmysle § 230 ods. 1 Trestného poriadku dozor nad dodržiavaním zákonnosti aj vo fáze pred začatím trestného stíhania vo veciach patriacich do príslušnosti úradu. Ide takpovediac o vybavovanie trestných oznámení; zo znenia Trestného poriadku vyplýva, že každé podanie, ktoré svojim obsahom napĺňa znaky trestného oznámenia, prejde cez úrad špeciálnej prokuratúry, či už:

- vo fáze jeho prijatia, a po jeho vyhodnotení prokurátorom následným odovzdaním na vybavenie vyšetrovateľovi Policajného zboru. Keďže zákonným partnerom úrad špeciálnej prokuratúry na úrovni polície je vyšetrovateľ NAKA, trestné oznámenia sa v drvivej väčšine odovzdávajú (§ 198 ods. 1 Trestného poriadku) tejto policajnej zložke
- na základe obligatórneho oboznámenia prokurátora úradu špeciálnej prokuratúry s obsahom prijatého trestného oznámenia vyšetrovateľom Policajného zboru, prípadne prokurátorom inej zložky prokuratúry (§ 196 ods. 1 Trestného poriadku)
- vo fáze rozhodovania o trestnom oznámení, t.j. v momente, keď vyšetrovateľ *Policajného zboru o podanom trestnom oznámení procesným spôsobom rozhodne (§ 197 Trestného poriadku), a uvedené procesné rozhodnutie (uznesenie) predloží na preskúmanie prokurátorovi úradu špeciálnej prokuratúry. Prokurátor má právo takéto rozhodnutie zrušiť, prípadne rozhoduje o sťažnosti procesnej strany (napr. oznamovateľa) smerujúcej proti spôsobu vybavenia trestného známenia.

Spôsoby rozhodnutí pred začatím trestného stíhania v trestných veciach v pôsobnosti úradu špeciálnej prokuratúry a ich počet v roku 2017 vyplývajú z tabuľky:

spôsob skončenia	počet
uznesenie § 197/1a – odovzdanie veci na priestupok	6
uznesenie § 197/1b – odovzdanie veci na disciplinárne konanie	2
uznesenie § 197/1c – odloženie veci, ak je trestné stíhanie neprípustné	0
uznesenie § 197/1d – odmietnutie veci	363
uznesenie § 197/2 – odloženie, ak je trestné stíhanie neúčelné	2
Spolu	373

Z uvedeného vyplýva, že už v predprípravnom trestnom konaní je činnosť prokurátorov úradu špeciálnej prokuratúry mimoriadne aktívna.

Počty trestných oznámení podaných v roku 2017 v pôsobnosti úradu špeciálnej prokuratúry vyplývajú z tabuľky:

	nápad	vybavené
2013	642	654
2014	708	699
2015	731	782
2016	602	713
2017	752	789

Ako vidno z prehľadu v tabuľke, nápad trestných vecí sa v porovnaní s rokom 2016 zvýšil o 150 trestných oznámení.

Súvisí to aj s tým, že úrad špeciálnej prokuratúry od 1. januára 2017 prevzal do svojej pôsobnosti agendu trestného stíhania extrémistických trestných vecí, úrad špeciálnej prokuratúry sa v priebehu roku 2017 jednoznačne stal spolu s NAKA miestom, kam sa oznamovatelia s dôverou obracajú s podozreniami zo spáchania extrémistickej trestnej činnosti. V priebehu roku prichádzalo v tejto oblasti množstvo anonymných podaní, sťažujúcich sa na šírenie nenávisti vo verejnom priestore, taktiež reagujúcich na prejavy zástupcov politických subjektov, novinárov, komentátorov a pod., ktorí sú podľa oznamovateľov nositeľmi extrémistických myšlienok.

Množstvo podaní je však nekonkrétnych, bez dostatočného popisu skutkových okolností, pre ktoré by mohlo byť začaté trestné stíhanie. Bolo neľahkou úlohou prokurátorov úradu špeciálnej prokuratúry ohraničovať oznámené skutky a stanoviť, ktoré sú trestnoprávne relevantné, ktoré napĺňajú podozrenie zo spáchania priestupku, a ktoré vôbec nemajú byť procesne riešené štátnym orgánom.

Tak, ako v minulých rokoch, sú predmetom trestných oznámení aj podania fyzických osôb nespokojných s činnosťou štátnych orgánov, úradníkov, sudcov, prokurátorov, policajtov, predstaviteľov samosprávy a pod. Oznamovatelia niekedy nevedia ani ohraničiť skutok, ktorý oznamujú, subjektívne pociťujú nezákonnosť a sú presvedčení, že dochádza k protiprávnemu konaniu. V oblasti korupcie operujú s termínmi „podozriví sú skorumpovaní....určite berú úplatky...inak by takto nerozhodovali...“, ale nepopisujú konkrétny skutok spáchaný v konkrétnom čase, ani s konkrétnym druhom úplatku, o ktorom by bolo možné viesť trestné stíhanie. Argumentovali aj tým, že na úrad špeciálnej prokuratúry sa obracajú preto, že inde sa spravodlivosti nevedeli domôcť a nedôverujú lokálnym (okresným, krajským) orgánom. Z dôvodu, že nebolo možné preukázať spáchanie konkrétneho trestného činu, oznámenia tohto typu zväčša končili odmietnutím veci v zmysle § 197 ods. 1 písm. d) Trestného poriadku, prípadne odstúpením na okresné prokuratúry z dôvodu potreby prejednať trestné činy v rámci ich príslušnosti.

Totožne, teda bez začatia trestného stíhania, skončili oznámenia podnikateľských subjektov na svoju „konkurenciu“, na podklade ktorých si vybavujú svoje obchodnoprávne spory a upevňujú svoje postavenie v paralelnom občiansko-súdnom konaní. Ako sa ukázalo, podstatou problémov sú ich ekonomické vzťahy, nie korupcia či súvisiaca trestná činnosť.

Z trestných oznámení, ktoré boli dôvodné, drvivú väčšinu tvorili trestné oznámenia koncipované štátnymi orgánmi – na podklade týchto bolo často začaté trestné stíhanie a odôvodnených prípadoch aj vznesené obvinenie. Veľmi kvalifikované trestné oznámenia sú tie, ktoré oznamujú podozrenia z trestných činov poškodzovania finančných záujmov Európskych spoločností.

V tejto oblasti sme však zaznamenali len 3 podania/trestné oznámenia pochádzajúce z Najvyššieho kontrolného úradu, čo považujeme za nízke číslo. V budúcnosti možno očakávať zasielanie väčšieho počtu trestných oznámení, a to s poukazom na povinnosť zakotvenú v § 3 ods. 2 Trestného poriadku a súčasne avizovanú novú dohodu o spolupráci, uzatvorenú medzi generálnou prokuratúrou, Najvyšším kontrolným úradom Slovenskej republiky (ďalej len „NKÚ“) a Úradom pre verejné obstarávanie; súčasťou tejto aktívnej spolupráce je aj iniciatíva smerujúca k vzájomnému stretávaniu sa a výmene skúseností medzi zástupcami predmetných subjektov. Niektoré aktivity NKÚ vo vzťahu k úradu špeciálnej prokuratúry nemožno z hľadiska trestného poriadku považovať za podávanie trestných oznámení, napr. zasielanie rôznych kontrolných správ bez údajov smerujúcich k stotožneniu konkrétne spáchaného trestného činu. Nemožno teda tvrdiť, že by si ÚŠP v daných veciach nebol splnil zákonnú intervenčnú povinnosť.

Je potrebné uviesť, že úrad špeciálnej prokuratúry už v súčasnej dobe aktívne komunikuje s kompetentnými orgánmi, ktoré disponujú informáciami – podkladmi pre trestné oznámenia a v tejto spolupráci mienime pokračovať. Príkladom iniciatívneho konania úradu špeciálnej prokuratúry na základe sledovania spoločenského diania je aj preverovanie podozrenia zo spáchania trestného činu poškodzovania finančných záujmov EÚ v súvislosti s výzvami na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na podporu priemyselných výskumno-vývojových centier a podporu dlhodobého strategického výskumu a vývoja, v ktorých bolo riadiacim orgánom Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (sprostredkovateľským orgánom Výskumná agentúra), kde celková škoda mohla predstavovať až 600 mil. eur.

Časť IV.

Činnosť úradu špeciálnej prokuratúry v prípravnom konaní

V roku 2017 napadlo do prípravného konania 560 vecí, z ktorých bolo vybavených 427 vecí proti 532 osobám. V roku 2016 napadlo do prípravného konania 321 vecí, vybavených bolo 372 vecí proti 498 osobám. V roku 2015 napadlo do prípravného konania 343 vecí a vybavených bolo 520 vecí proti 889 osobám. V roku 2014 napadlo 401 vecí a vybavených bolo 537 vecí proti 615 osobám, v roku 2013 napadlo 442 vecí a vybavených bolo 480 vecí proti 647 obvineným.

Oproti predchádzajúcemu roku bol zaznamenaný výrazný nárast počtu nových trestných vecí o 239, vybavených trestných vecí o 55 a taktiež osôb, proti ktorým bolo skončené trestné konanie o 34. Tento ukazovateľ vypovedá o efektívnosti činnosti i zaťažnosti prokurátorov úradu špeciálnej prokuratúry (tiež činnosti orgánov Policajného zboru Slovenskej republiky).

Spôsob skončenia trestných vecí z trestného registra v roku 2017 vyplýva z tabuľky:

spôsob skončenia	počet vecí	počet osôb
zastavené trestné stíhanie (§ 215) - známi	22	57
prerušené trestné stíhanie (§ 228 ods. 2) - známi	6	6
prerušené trestné stíhanie spolupracujúceho obvineného (§ 228 ods.3)	15	20
podmienečne zastavené trestné stíhanie	11	11
podmienečne zastavené trestné stíhanie spolupracujúceho obvineného (§ 218)	3	4
podaná obžaloba	99	162
zastavené trestné stíhanie (§ 215) - neznámi	102	0
prerušené trestné stíhanie (§ 228 ods. 1) - neznámi	33	0
prerušené trestné stíhanie (§ 228 ods. 2) - neznámi	4	0
dohoda o vine a treste:		
- počet výziev prokurátora	5	5
- počet návrhov obvinených a obhajcov	55	66
- počet konaní o dohode	62	75
- počet uzavretých dohôd	58	71
- na základe podnetu súdu	3	4
- počet dohôd uzavretých súdom	54	67

V roku 2017 bolo podaných o 12 obžalôb viac (o 9 obžalovaných osôb viac), ako v roku 2016, k zvýšeniu o 16 osôb došlo aj v prípade uzavretých dohôd o vine a treste. K miernemu zníženiu, o 4 osoby, došlo v prípade zastavenia trestného stíhania.

V rámci vykonávania dozoru nad dodržiavaním zákonnosti v prípravnom konaní prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry využívali efektívne oprávnenia

vyplývajúce z ustanovenia § 230 ods. 2 Trestného poriadku. Vykonali 321 previerok vyšetrovacích spisov, čo je o 36 viac, ako v roku 2016. Tu však hodno poznamenať, že prokurátori previerkovú činnosť procesných úkonov vykonaných policajtmí vykonávajú pribežne, nakoľko policajti po dohode s prokurátormi zasielajú zápisnice o úkonoch prokurátorom formou e-mailu, takže je možné efektívne reagovať na stav vecí. Policajtom dali 62 písomných záväzných pokynov, čo je nárast oproti predchádzajúcemu roku o 18 pokynov. Tu je však potrebné zdôrazniť, že so zreteľom na charakter a najmä rozsah trestných vecí v pôsobnosti úradu špeciálnej prokuratúry, sa v rámci výkonu dozoru prokurátora využívajú osobné konzultácie s policajtmí, pri ktorých sa podrobne analyzuje skutkový a právny stav vecí s dôrazom na ďalší postup vo vyšetrovaní. Prokurátori vykonávajú rôzne formy konzultácie s policajtmí prakticky denne.

Prokurátori podľa § 230 ods. 2 písm. d) Trestného poriadku vrátili policajtom na doplnenie vyšetrovania 17 vecí, teda o 2 veci viac, ako v roku 2016. Podľa § 230 ods. 2 písm. e) Trestného poriadku zrušili 39 nezákonných alebo neopodstatnených rozhodnutí policajtov (o 7 viac ako v roku 2016), čo signalizuje, že činnosť policajtov nie vždy zodpovedá zákonu.

Prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry využijúc oprávnenie podľa § 230 ods. 2 písm. c) Trestného poriadku osobne vykonali 15 výsluchov svedkov a 1 výsluch obvineného a zúčastnili sa na 3 procesných úkonoch vykonávaných policajtom (1 výsluch obvineného a 2 výsluchy svedkov). Tieto zákonné oprávnenia prokurátori využívali v prípadoch, ak to uznali so zreteľom na charakter a okolnosti veci za potrebné.

Obvinení (prípadne ich obhajcovia) spolu podali 366 sťažností (o 22 viac ako v roku 2016) proti rozhodnutiam policajtov, z ktorých bolo 320 zamietnutých ako nedôvodných podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Z dôvodov uvedených v § 193 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku bolo zamietnutých 13 sťažností, pretože boli podané oneskorene, neoprávnenou osobou, osobou, ktorá sa sťažnosti výslovne vzdala alebo ktorá znovu podala sťažnosť, ktorú už predtým výslovne vzala späť a podľa § 193 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku boli zamietnuté 3 sťažnosti, pretože sťažnosť nebola prípustná.

Prokurátori z podnetu sťažnosti podľa § 194 ods. 1 Trestného poriadku zrušili 30 rozhodnutí policajtov.

V 2 prípadoch prokurátor využil oprávnenie odňať vec policajtom a prikázať ju inému (§ 230 ods. 2 písm. f) Trestného poriadku), z dôvodu priesťahov, nečinnosti či nerešpektovania pokynov prokurátora.

Prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry podali 10 návrhov na vydanie príkazu na zatknutie a 66 návrhov na vzatie obvinených do väzby (o 1 viac ako v roku 2016), z ktorých Špecializovaný trestný súd akceptoval 59 (v roku 2016 bolo akceptovaných 39 návrhov). V 2 prípadoch prokurátori podali sťažnosť proti uzneseniu Špecializovaného trestného súdu o nevzatí obvineného do väzby. Najvyšší súd v 1 prípade sťažnosti vyhovel, v 1 prípade sťažnosť zamietol ako nedôvodnú.

Z prostriedkov na zaistenie veci podľa štvrtého až šiesteho dielu IV. hlavy Trestného poriadku a prostriedkov na zabezpečenie informácií podľa V. hlavy Trestného poriadku boli najčastejšie využívané odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky podľa § 115 Trestného poriadku. Prokurátori podali návrh na odpočúvanie a záznam telekomunikačnej prevádzky v 362 prípadoch (o 86 prípadov viac, ako v roku 2016), z ktorých bolo sudcom pre prípravné konanie akceptovaných 318 (v roku 2016 to bolo 225).

Prokurátori podali návrh na vykonanie domovej prehliadky v 125 prípadoch, z ktorých bolo sudcom akceptovaných 112.

Návrh na vyhotovovanie obrazových, zvukových a obrazovo-zvukových záznamov podali v 107 prípadoch (o 17 prípadov viac, ako v roku 2016), z ktorých sudca akceptoval 92.

Prokurátori vydali 47 príkazov na prehliadku iných priestorov a pozemkov, 53 príkazov na sledovanie osôb a vecí a 8 príkazov na predstieraný prevod.

Na vyžiadanie údajov, ktoré sú predmetom obchodného tajomstva, bankového tajomstva alebo daňového tajomstva alebo údajov z evidencie zaknihovaných cenných papierov, prokurátori udelili policajtom 102 súhlasov a priamo požiadali o poskytnutie takých údajov v 6 prípadoch.

Prokurátori podali 60 návrhov na vydanie príkazu na použitie agenta (o 9 viac, ako v roku 2016), z ktorých Špecializovaný trestný súd akceptoval 51. Ani v jednom prípade nebol agent využitý na činnosť podľa § 117 ods. 2, alinea druhá Trestného poriadku, teda ako tzv. agent - provokatér. Vždy vystupoval ako tzv. „agent kontrolór“, ktorý neiniciuje spáchanie trestnej činnosti, len ju sleduje a dokumentuje konanie páchatel'a.

V rámci medzinárodnej justičnej spolupráce bol podaný 1 návrh na odovzdanie trestného stíhania do cudziny a cudzím justičným orgánom bolo zaslaných 64 dožiadaní o právnu pomoc, najčastejšie išlo o výsluchy svedkov a zabezpečenie listinných dôkazov.

Časť V.

Spolupráca s políciou

Vyšetrovanie závažnej hospodárskej a majetkovej trestnej činnosti, korupcie a trestných činov páchaných zločineckými skupinami vyžaduje vysokú odbornosť policajtov a ich znalosti nielen z oblasti trestného práva, ale aj z oblasti mimotrestných právnych noriem, osobitne daňového, obchodného a finančného práva. Záväzky Slovenskej republiky na ochrane finančných záujmov EÚ predpokladajú dôkladné znalosti policajtov aj z oblasti práva EÚ, zvlášť poznanie systému poskytovania prostriedkov z EŠIF. Odborná pripravenosť policajtov špecializovaných útvarov NAKA sa kontinuálne zvyšuje, na čom má výrazný podiel aj

bezprostredný (osobný) spôsob výkonu dozoru prokurátora od počiatočných štádií trestného konania, prakticky už od prijatia trestného oznámenia, prípadne aj v etape operatívneho preverovania. Svedčí o tom aj narastajúci počet realizovaných rozsiahlych daňových trestných vecí páchaných v zložitých schémach, či trestných činov poškodzujúcich finančné záujmy EÚ so škodami veľkého rozsahu. Zdokonaľovanie odbornosti, profesionality a hlavne samostatnosti, pri ktorej sú zreteľné rezervy, musí byť aj naďalej hlavným imperatívom pre policajtov, smerujúcim k stále efektívnejšiemu odhaľovaniu a trestnému stíhaniu najzávažnejších foriem ekonomickej kriminality. Vysoká odbornosť a náležité aplikovanie zákona sú aj predpokladom skracovania dĺžky prípravného konania, k čomu by prispelo aj minimalizovanie častých zmien policajtov v rozsiahlych a zložitých trestných veciach, čo výrazne komplikuje proces vyšetrovania. Spoločnou výzvou pre policajtov NAKA (operatívnych zložiek i vyšetrovateľov) a prokurátorov úradu špeciálnej prokuratúry do nasledujúceho obdobia by mala byť schopnosť efektívnej a profesionálnej reakcie na čoraz sofistikovanejšie formy páchania ekonomickej trestnej činnosti a uplatňovanie ustanovení zákona o trestnej zodpovednosti právnických osôb pri vyvodzovaní trestnej zodpovednosti za protiprávne konania.

Časť VI.

Činnosť úradu špeciálnej prokuratúry v súdnom konaní

V roku 2017 bolo odsúdených 186 osôb, na ktoré bola podaná obžaloba prokurátorom úradu špeciálnej prokuratúry. Išlo väčšinou o rozsudky Špecializovaného trestného súdu, ale aj o rozsudky všeobecných súdov, pokiaľ prokurátor úradu špeciálnej prokuratúry podal obžalobu na vecne príslušný okresný súd v prípadoch, ktoré nepatrili do pôsobnosti Špecializovaného trestného súdu.

Oslobodených bolo 17 osôb, čo v porovnaní s rokom 2016 predstavuje pokles o 17 osôb.

Súdy schválili uzavreté dohody o vine a treste so 67 obvinenými. Okrem toho súdy vrátili prokurátorovi na konanie o dohode o vine a treste 5 vecí proti 6 obvineným. Išlo o prípady, kedy obvinení v prípravnom konaní odmietali uzavretie dohody o vine a až na súdnom konaní oznámili, že súhlasia s uzavretím dohody o vine a treste.

Súdy vrátili prokurátorom úradu špeciálnej prokuratúry na došetrenie 1 vec.

Prokurátori podali v roku 2017 proti rozsudkom 72 odvolaní, z ktorých v 59 prípadoch nebolo do konca roku rozhodnuté. V 5 prípadoch bolo odvolanie úspešné a v 4 prípadoch bolo zamietnuté ako nedôvodné.

Prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry v roku 2017 podali 43 sťažností proti rôznym rozhodnutiam Špecializovaného trestného súdu a všeobecných súdov.

Úspešné boli 2 sťažnosti, 3 sťažnosti nadriadený súd zamietol ako nedôvodné a o 38 sťažnostiach nebolo do konca roka rozhodnuté.

V roku 2017 boli podané 4 odpory proti trestnému rozkazu Špecializovaného trestného súdu, z toho 1 bol vzatý späť.

Časť VII.

Aplikačné, organizačné, personálne problémy a návrhy opatrení

a) Aplikačné problémy

V prípadoch daňových trestných činov, pri ktorých došlo k vyplateniu neoprávnene uplatneného nároku na vrátenie DPH alebo spotrebnej dane (daňový podvod), v aplikačnej praxi súdov existovali 3 konkurenčné názorové skupiny, ohľadom otázky možnosti uplatnenia takých majetkových nárokov štátu v trestnom konaní (tzv. adhézne konanie). Prvá skupina vychádzala z názoru, že majetkové nároky štátu vyplývajúce z vyplatenia daňovníkovi neoprávnene uplatneného nároku na vrátenie DPH alebo spotrebnej dane nie je možné zo strany poškodeného, ktorým je Slovenská republika zastúpená Finančným riaditeľstvom Slovenskej republiky, v trestnom konaní uplatniť. Druhá skupina navyše vychádzala z tézy, že pri daňových trestných činov nie je žiaden subjekt, ktorý by bol poškodeným. Tretia skupina zastávala názor, že v prípadoch vyplatenia neoprávnene uplatneného nároku na vrátenie DPH alebo spotrebnej dane, je Slovenská republika zastúpená Finančným riaditeľstvom Slovenskej republiky poškodeným, ktorý môže v trestnom konaní uplatniť nárok na náhradu škody. Prokurátori doposiaľ postupovali v súlade s treťou názorovou skupinou, s čím priamo súvisela aj možnosť zabezpečiť nárok poškodeného (Slovenskej republiky) na náhradu škody, napr. zaistením nehnuteľného majetku či peňažných prostriedkov. Spomínaná nejednotnosť v aplikačnej praxi súdov bola odstránená prijatím zjednocujúceho stanoviska trestnoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 29. novembra 2017, sp. zn. Tjp 39 – 60/2017 k otázke nárokov na náhradu škody, uplatňovaným v konaní o daňových trestných činoch, uverejneného v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 8/2017 pod číslom 71. Podľa tohto stanoviska majetkové nároky štátu, vyplývajúce z predpisov o jednotlivých druhoch daní, vrátane nároku vyplývajúceho z daňovníkom neoprávnene uplatneného nároku na vrátenie DPH alebo spotrebnej dane, nie sú nárokom na náhradu škody, ktorý je možné uplatniť v trestnom konaní. Aj napriek nemožnosti uplatniť taký nárok v trestnom konaní je Slovenská republika poškodeným s právami podľa Trestného poriadku (okrem možnosti uplatniť nárok na vrátenie škody). Toto stanovisko má bezprostredný dopad na činnosť prokurátorov, ktorí už v prípadoch daňových podvodov nebudú oprávnení zaistiť nároky poškodeného (Slovenskej republiky) na náhradu škody.

Na základe poznatkov je potrebné poukázať na legislatívnu nedokonalosť zákona č. 527/2002 Z. z. o dobrovoľných dražbách a o doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 323/1992 Zb. o notároch a notárskej činnosti (Notársky poriadok) v znení neskorších predpisov, ktorá umožňuje prostredníctvom dobrovoľnej dražby obchádzať zaistenia majetku (na zaistenie nároku poškodeného alebo na zaistenie výkonu trestu prepadnutia majetku) vykonaného uznesením prokurátora

v prípravnom konaní. Podľa § 3 ods. 2 tohto zákona totiž „nemožno dražiť predmet dražby, s ktorým navrhovateľ dražby alebo dražobník na základe zmluvy, vykonateľného rozhodnutia súdu alebo vykonateľného rozhodnutia orgánu verejnej správy nemôže nakladať, alebo ak konanie dražby vylučuje osobitný predpis“. Orgány prokuratúry však nie sú orgánom verejnej správy. Túto medzeru preto je nutné odstrániť a to čo najskôr, doplnením citovaného ustanovenia tak, že za slová „vykonateľného rozhodnutia súdu“ sa vložia slová „vykonateľného rozhodnutia prokurátora,“.

V kontradiktórnom súdnom konaní bolo zaznamenaných niekoľko problémov, pričom mnohé z nich sa určite dotýkajú činnosti a rozhodovania prokurátorov ako aj sudcov v rámci celej Slovenskej republiky:

- výrazným problémom v konaní pred súdom sa stáva nemožnosť, resp. neuznanie dôkazov získaných z informačno-technických prostriedkov alebo z prostriedkov operatívno-pátracej činnosti, ktoré boli zadovážené v inej trestnej veci, tu by napomohla zmena v tom smere, aby bolo jasne vymedzené, za akých podmienok je možné takto získané dôkazy v trestnom konaní použiť, pretože na túto otázku majú súdy, najvyšší súd nevynímajúc, rozdielne právne názory,
- v neposlednom rade efektívnemu postihovaniu páchatel'ov trestnej činnosti bránia aj obštrukcie obžalovaných v konaní pred súdom,
- v praxi sa vyskytujú prípady, kedy svedok v trestnom konaní uvádza určité skutočnosti, avšak neskôr tieto skutočnosti poprie, alebo uvedie úplne iné skutočnosti, ktoré však majú podstatný význam pre rozhodnutie; bolo by preto potrebné zvýšiť trestné sadzby (najmä ich dolné hranice) pri trestnom čine krivej výpovede a krivej prisahy podľa § 346 Trestného zákona.

Ďalej je potrebné poukázať, že aplikačná činnosť prokurátorov úradu špeciálnej prokuratúry je úzko prepojená s činnosťou policajtov a s činnosťou sudcov Špecializovaného trestného súdu a prípadne aj všeobecných súdov. Preto všetky aplikačné problémy, ktoré prokurátori pociťujú, sú viac alebo menej spojené aj s činnosťou policajtov a sudcov.

Činnosť prokurátorov úradu špeciálnej prokuratúry často komplikujú niektoré preformalizované ustanovenia Trestného poriadku, ktoré sú súdmi rozdielne vykladané. Nie je výnimkou, že to isté ustanovenie Trestného poriadku vysvetľujú a aplikujú rozlične aj jednotlivé senáty najvyššieho súdu. Osobitne poukazujeme napr. na rozhodnutia najvyššieho súdu týkajúce sa zákonnosti postavenia a fungovania Úradu inšpekčnej služby Sekcie kontroly a inšpekčnej služby Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pri vyšetrovaní trestných činov spáchaných príslušníkmi Policajného zboru, ako aj pri posudzovaní zákonnosti použitia niektorých informačno-technických prostriedkov. Tento stav prináša neistotu do právnej praxe a sťažuje prácu prokurátorov. Vyriešenie tohto problému nie je v rukách prokurátorov úradu špeciálnej prokuratúry, pretože ho možno riešiť len legislatívne.

b) Organizačné problémy

V činnosti úradu špeciálnej prokuratúry je potrebné opäť poukázať na to, že sudca pre prípravné konanie má stále sídlo v Banskej Bystrici. To znamená, že s každým návrhom, o ktorom rozhoduje, je potrebné cestovať z Pezinka, kde má sídlo Špecializovaný trestný súd ako aj úrad špeciálnej prokuratúry do Banskej

Bystrice a hneď po rozhodnutí aj späť, čo spôsobuje veľké časové ale aj finančné straty. Na tomto súde je realizovaná aj veľká časť hlavných pojednávaní a v tejto súvislosti musia prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry prakticky každodenne cestovať do Banskej Bystrice a v prípade viacdenných hlavných pojednávaní sa tam musia aj ubytovať. Ide o zjavne nehospodárne nakladanie so štátnymi finančnými prostriedkami a zároveň dochádza aj k veľkým časovým stratám, pretože prokurátori presedia v autách veľa času, ktorý nemôžu venovať svojej práci. Tento stav sa dlhodobo nedarí zmeniť. Cestovanie do Banskej Bystrice zaberá prokurátorom úradu špeciálnej prokuratúry čas, ktorý by mohli efektívne využiť na pracovisku a doslova oberá orgány činné trestnom konaní minimálne o 2 až 3 hodiny z lehoty určenej napríklad na podanie návrhu na vzatie do väzby.

Pri úkonoch prípravného konania vytvára potreba doručovať všetky návrhy do Banskej Bystrice aj časové zdržanie, čo môže podstatne komplikovať vykonanie nariadeného úkonu, napr. domovej prehliadky alebo nasadenie informačno-technických prostriedkov, pri ktorých niekedy rozhodujú o úspešnosti vyšetrovania doslova hodiny.

K ďalším nedostatkom možno uviesť aj skutočnosť, že prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry sa pomerne často zúčastňujú hlavných pojednávaní alebo úkonov prípravného konania na všeobecných súdoch po celej republike vo veciach, v ktorých vykonávajú prokurátorský dozor na základe rozhodnutia generálneho prokurátora podľa § 51 zákona o prokuratúre, alebo aj po tom, keď zanikne vecná príslušnosť tohto úradu. Nevýhodnosť takejto praxe sa prejavuje najmä v prípadoch, ak sa nakoniec hlavné pojednávanie na príslušnom súde z rozličných objektívnych alebo subjektívnych dôvodov nevykoná.

Celkom špecifickým problémom v činnosti úradu špeciálnej prokuratúry je potreba účasti dvoch prokurátorov na hlavných pojednávaniach v rozsiahlych skupinových veciach, v ktorých je obžalovaný veľký počet osôb. Prokurátor musí vykonávať dôkazy, ktoré navrhol (napríklad vyslúchať svedka), zároveň reagovať na prípadné zmeny v dôkaznom stave. Pre jedného prokurátora by to bol náročný výkon, zvlášť v situácii, že v takýchto veciach bývajú hlavné pojednávania obvykle organizované v 3-4 dňových blokoch niekoľko týždňov po sebe. Prax si vynútila, aby na takéto pojednávanie chodili dvaja prokurátori. Nejedná sa o ideálne riešenie, pretože vypomáhajúci prokurátor musí taktiež naštudovať relevantné časti spisu a v priebehu súdneho konania nemôže pracovať na svojich prípadoch.

c) Personálne problémy

Prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry sú často zaťažovaní plnením administratívnych a organizačných úloh, ktoré ich oberajú o čas. Na ich odbremenenie od týchto prác by pomohlo vytvorenie tabuľkových miest asistentov prokurátorov v zmysle § 228 zákona č. 154/2001 Z. z. o prokurátoroch a právnych čakateloch prokuratúry v znení neskorších predpisov.

Ďalšou zaťažujúcou skutočnosťou je aj to, že úrad špeciálnej prokuratúry, ako súčasť generálnej prokuratúry, vo svojej práci spája dva druhy činnosti, ktoré inak vykonávajú dva stupne prokuratúry. K tomuto organizačnému riešeniu bolo v roku 2004 pristúpené preto, lebo personálna situácia pri vzniku úradu špeciálnej

prokuratúry neumožňovala vytvorenie akejkoľvek druhostupňovej súčasti. Úrad špeciálnej prokuratúry je orgán činný v trestnom konaní, ktorý sa zaoberá najzávažnejšími formami trestnej činnosti a plní úlohy prvostupňovej prokuratúry, zároveň však aj úlohy prokuratúry druhého stupňa (rozhodovanie o sťažnostiach proti rozhodnutiam Špecializovaného trestného súdu, odvolacie konanie) a dokonca aj úlohy generálnej prokuratúry. Ide teda evidentne o orgán sui generis.

Hoci tento stav nie je v rozpore so žiadnym právnym predpisom a nikdy nebol napadnutý zo strany obvinených a obhajcov, avšak ide o netypickú úpravu, pretože trestné konanie v Slovenskej republike je postavené na dvojinstančnom princípe. Skutočnosť, že prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry vybavujú trestné veci v prvej aj druhej inštancii, je pre nich neprimerane zaťažujúca.

d) Návrhy opatrení na zefektívnenie činnosti úradu špeciálnej prokuratúry

Na zefektívnenie činnosti úradu špeciálnej prokuratúry navrhujeme:

- 1/ Presunúť všetky úkony sudcu pre prípravné konanie z pracoviska Špecializovaného trestného súdu v Banskej Bystrici na Špecializovaný trestný súd v Pezinku.
- 2/ Navýšiť plánované počty prokurátorov úradu špeciálnej prokuratúry o 5 miest na 35 z dôvodu vzniku inštitútu európskeho prokurátora.
- 3/ Vytvoriť na úrade špeciálnej prokuratúry 5 miest asistentov

V roku 2018 mienia prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry v rozhodnom boji proti extrémistickej trestnej činnosti pokračovať. Za týmto účelom budú prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry dôsledne aplikovať normy Trestného zákona a Trestného poriadku, a teda pokračovať v činnosti, pri ktorej sa v roku 2017 reštartoval na trestnoprávnej úrovni boj proti rasizmu a extrémizmu na území Slovenskej republiky. Mienime tým prispieť okrem iného aj k zdravému vývoju slovenskej spoločnosti 21. storočia a jednoznačne dať najavo, aké má byť jej smerovanie - k tolerancii a dodržiavaniu garantovaných ľudských práv v rámci európskeho štandardu.

Záver

Za takmer štrnásť rokov existencie sa úrad špeciálnej prokuratúry osvedčil a má svoje opodstatnenie v právnom systéme Slovenskej republiky. Prokurátori úradu špeciálnej prokuratúry úspešne skončili stovky vecí, počínajúc korupciou a končiac závažnou ekonomickou kriminalitou a zločineckými skupinami. V súčasnosti vykonáva tresty odňatia slobody na doživotie alebo tresty presahujúce dvadsať rokov niekoľko desiatok členov zločineckých skupín. Rovnako pred vznikom úradu špeciálnej prokuratúry bolo odsúdených len niekoľko málo páchatel'ov korupčnej trestnej činnosti. Úrad špeciálnej prokuratúry v rozsahu svojej pôsobnosti vo verejnom záujme vykonáva rozsiahle opatrenia na predchádzanie porušenia zákonnosti, na zistenie a odstránenie porušenia zákonnosti, na obnovu porušených práv a vyvodenie zodpovednosti za ich porušenie. Pri výkone svojej pôsobnosti využíva všetky zákonné prostriedky tak, aby sa bez akýchkoľvek vplyvov zabezpečila dôsledná, účinná a rýchla ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb a štátu. Z uvedených dôvodov vznik úradu špeciálnej prokuratúry nepochybne prispel k väčšej bezpečnosti občanov Slovenskej republiky.

Prokurátori v roku 2017 a aj v rokoch predchádzajúcich splnili svoje úlohy vyplývajúce im z Trestného zákona a Trestného poriadku ako aj zo zákona o prokuratúre. Úrad špeciálnej prokuratúry je stabilizovanou súčasťou generálnej prokuratúry, ktorého personálne obsadenie zaručuje aj do budúcnosti úspešné splnenie všetkých úloh.